Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 23 (1621) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 7 ЧЭРВЕНЯ 1987 г. ЦАНА 12 зл.

Агляд адкрыў песняй „Мілы край" 60-асабовы дзіцячы хор бельскай „тройкі" — „Славяне". Дырыжор — Галіна Наўмчук.

Не забывай ты роднай мовы,
Напеву песні дарагой,
Жывой абраднасці народнай
І шуму пушчы векавой.

Песня Э. Гойліка на словы В. Шведа, якую моцна праспяваў Адам Жарначук з Рыбалаў.

16 мая ў Бельскім доме культуры прайшоў цэнтральны агляд „Беларуская песня '87" для школьнай моладзі.

Выступілі салісты, малыя трупы і хоры, якія прабіліся праз раённыя агляды. А было такіх шчаслівцаў аж 35. Яны спявалі кожны па дзве песні. У цэнтральным аглядзе прынялі ўдзел дзеці з мясцовасцей: Аўгустова, Барысаўка, Беласток, Бельск, Гайнаўка, Гародчына, Дашы, Дубіны, Дубяжын, Кляшчэлі, Нараў, Нараўка, Новаберазова, Пашкоўшчына, Райск, Рыбалы, Старое Ляўкова, Старына, Храбалы. Не прыехалі па нейкай прычыне дуэты з Курашава і Райска.

Праспявалі маладыя спевакі 70 песень. Былі сярод іх песні агульнавядомыя, заўсёды любімыя, але і пачулася шмат новых. Было многа вядомых песень, якія выконваліся па-новаму. Былі вельмі, але то вельмі цікавыя інсцэніроўкі песень у выкананні вакальна-танцавальных калектываў. Бесканкурэнцыйнымі тут аказаліся калектывы з Кляшчэляў і гайнаўскія „Бядронкі".

Высокае сцэнічнае майстэрства, як заўсёды, паказалі калектывы з беларускай школы № 3 у Бельску — „Нашы дзеці" і „Жучкі". Гэты апошні — новы калектывік маленькіх дзетак.

(Працяг на стар. 5)

ПАМЯТАЦЬ АБ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ МЕНШАСЦЯХ

Тэкст выступлення старшыні ГП БГКТ А. Баршчэўскага, занесены ў пратакол II кангрэсу ПРОН, які адбыўся 8.V.1987 года ў Варшаве.

Шаноўны Пан Старшыня, паважаныя Дэлегаты.

Чатыры гады таму назад падчас I кангрэсу ПРОН я не меў магчымасці выступіць і прадставіць найбольш істотныя праблемы, звязаныя з беларускай нацыянальнай меншасцю ў Народнай Польшчы. Прагну, аднак, агаварыцца, што тэкст майго нерэалізаванага выступлення, унесены мной у пратакол Кангрэсу, быў без найменшых змен апублікаваны ў матэрыялах I кангрэсу.

На працягу чатырох мінулых год былі вырашаны некаторыя з нашых праблем. Аднак большасць іх не толькі асталася, але і павялічылася.

Праўдападобна не ўсе дэлегаты ведаюць аб тым, што галоўным чынам ва ўсходняй Беласточчыне пражывае 300000 беларусаў. Ад самага пачатку існавання Народнай Польшчы беларусы рашуча падтрымлівалі новую грамадскую сістэму. Многа беларусаў загінула, змагаючыся з працўнікамі новага ладу на Беласточчыне, у Бяшчадах і ў многіх іншых раёнах Польшчы.

Да 1956 года не існавалі ніякія арганізаваныя формы беларускага руху. У 1956 годзе было паклікана да жыцця Беларускае грамадска-культурнае таварыства, якое сталася прадстаўніком інтарэсаў беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы.

Галоўныя мэты, якія БГКТ ставіла перад сабой і ставіць, заключаюцца ў захаванні беларускай нацыянальнай тоеснасці, у развіцці беларускага аматарскага руху, які імкнецца да замацавання прыгажосці роднага фальклору, у пашырэнні навучання роднай мовы на той тэрыторыі, дзе жывуць беларусы; у інспіраванні беларускага літаратурнага руху; урэшце — у захаванні беларускай матэрыяльнай культуры ў Беларускім этнаграфічным музеі ў Гайнаўцы. Якраз названыя мною чатыры галіны з'яўляюцца прыярытэтнымі ў нашай дзейнасці.

Прагну з удзячнасцю сказаць, што наша дзяржава прызнача-

(Працяг на стар. 4)

ХРОНІКА

У ДУБРОВЕ

17 мая пад старшынствам Аркадзя Сулімы адбылося пасяджэнне Прэзідыума Дуброўскага аддзела БГКТ. На пачатку прысутныя хвілінай цішыні ўшанавалі памяць аб нядаўна памёршым Аляксандры Рафаловічы, штатным працаўніку ГП на Сакольскі і Дуброўскі аддзелы. Затым працаўнік ГП на Дуброўскі аддзел Уладзімір Парфен выступіў са справаздачай аб працы БГКТ ад верасня мінулага да мая бягучага года.

У гмінах Дуброўскай і Навадворскай існуе 10 гурткоў БГКТ, у якіх налічваецца 172 члены. Паспяхова працуюць мастацкія калектывы ў Грабянях, Сынкоўцах, Хільмонах-вёсцы, і ў Хільмонах-хутарах. Ва ўсіх гуртках былі праведзены сходы, прысвечаныя пашырэнню дзейнасці БГКТ. Аддзел яшчэ не знайшоў адпаведных формаў працы з моладдзю. Пажаданым было б, каб хоць раз у год арганізаваць якую-небудзь экскурсію. Бэгэкатоўцы найбольш ахвотна наведалі б Беларусь. Дзеля ўмацавання мастацкіх калектываў неабходна арганізаваць ім выступленні не толькі на Дуброўшчыне, і ў гэтай справе патрэбная дапамога з боку Галоўнага праўлення БГКТ.

Удзельнікі пасяджэння абмеркавалі і прынялі план працы да канца бягучага года. У ім, між іншым, прадбачваецца народны фэстын, прысвечаны 70-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, правядзенне Купалаўскай ночы і экскурсія ў Аўгустоў з паездкай параходам па азёрах. Вырашана арганізаваць яшчэ адзін гурток БГКТ, павялічыць колькасць падпісчыкаў „Нівы", запрашаць літаратараў з аб'яднання „Белавежа" на аўтарскія сустрэчы, а таксама збіраць грошы на пабудову і экспанаты ў Музей помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы.

У пасяджэнні Прэзідыума прынялі ўдзел старшыня ГП БГКТ А. Баршчэўскі і член Прэзідыума М. Хмялеўскі, якія падчас дыскусіі гаварылі аб ролі БГКТ у беларускім асяроддзі. Па просьбе прысутных А. Баршчэўскі выступіў з дэкламацыяй сваіх вершаў.

Пасля заканчэння пасяджэння ўдзельнікі яго перайшлі ў мясцовы дом культуры, у якім адбыўся агляд беларускіх тэатральных калектываў. Перад аглядам старшыня ГП расказаў аб бягучай працы Беларускага таварыства. (мх)

ВЕТЭРАНЫ

У мэтах больш актыўнага далучэння людзей з велізарным жыццёвым вопытам да спраў краіны, і перш за ўсё да выхавання падрастаючага пакалення, XXVII з'езд КПСС прызнаў мэтазгодным стварэнне Усесаюзнай грамадскай арганізацыі ветэранаў вайны і працы. Яе ўстаноўчая канферэнцыя адбылася ў Маскве 17 снежня мінулага года.

У сакавіку г.г. падобная рэспубліканская канферэнцыя адбылася ў Мінску. У Беларусі цяпер пражывае вялікі атрад ветэранаў. Толькі людзей, якія дасягнулі пенсіённага ўзросту, з улікам пенсіянераў Міністэрства абароны, налічваецца звыш двух мільёнаў чалавек, у тым ліку 334 тысячы ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны, партызан і падпольшчыкаў. З іх больш як 30 працэнтаў, або каля 700 тысяч чалавек, працягваюць працоўную дзейнасць.

Стварэнню арганізацыі ветэранаў вайны і працы папярэднічала вялікая работа. Яе вялі партыйныя камітэты, рэспубліканскі арганізацыйны камітэт, а таксама аргкамітэты абласцей, гарадоў і раёнаў. Зацікаўлена, па-дзелавому прайшлі сходы ветэранаў у працоўных калектывах. Адбыліся раённыя, гарадскія і абласныя канферэнцыі. Выбраны саветы ветэранаў вайны і працы на прадпрыемствах, у саўгасах і калгасах, навучальных і іншых установах, ва ўсіх сельскіх, пасялковых Саветах, раёнах, гарадах і абласцях.

На многіх прадпрыемствах пасля выхаду на пенсію ветэраны застаюцца ў сваіх калектывах, дзе іх высокая кваліфікацыя, багаты прафесіянальны вопыт знаходзяць дастойнае прымяненне. Для працаўладкавання пенсіянераў у апошні час значна расшырана і ўмацавана матэрыяльна-тэхнічная база.

Практычную дапамогу ў працаўладкаванні пенсіянераў, забеспячэнні спрыяльных умоў для іх працы могуць і павінны аказаць створаныя ветэранскія арганізацыі. Яны ж заклікаћы дапамагчы партыйным і савецкім органам рашуча выкараніць факты раўнадушнасці да праблем і меркаванняў ветэранаў, дабівацца, каб людзі старэйшага пакалення заўсёды і ўсюды мелі неабходную падтрымку.

У мэтах больш поўнага прыцягнення ветэранаў да актыўнай дзейнасці, адзначалася на канферэнцыі, трэба працягваць работу па стварэнню клубаў ветэранаў.

Разам з тым на канферэнцыі адзначалася, што міністэрствы і ведамствы БССР, партыйныя і савецкія органы на месцах не ўсюды перабудавалі сваю работу, накіраваную на карэннае паляпшэнне абслугоўвання ветэранаў вайны і працы, асабліва тых, хто мае вострую патрэбу ў спецыяльнай дапамозе. У дрэнным стане знаходзіцца матэрыяльна-тэхнічная база ўстаноў сацыяльнага забеспячэння.

АБ ПРАЦАВІТАСЦІ

Не раз ужо ў сваім жыцці сустрэўся я з боку людзей, якія мяне ведаюць з публіцыстыкі, аўтарскіх сустрэч і дакладаў, або з маёй працы ў вёсцы, з думкай, што я — працавіты чалавек. А каму не прыемна пачуць аб тым, што ён разумны, што ён прыгожы, што ён добры, або што ён працавіты? Кожнаму! Калі, аднак, чалавек сапраўды элементарна разумны, дык у такім выпадку такія думкі супастаўляць неабходна з сапраўдным станам. Вось і я стараюся думку аб маёй працавітасці прыкладзіць да маёй штодзённай практыкі. Прыкладваю і атрымліваецца вынік адмоўны.

Калі я быў у канцы года ў Англіі, тады адзін з беларусаў, які чытае „Ніву", падыйшоў да мяне і сказаў: „Вы — выключна працавіты чалавек. Так многа пішаце вершаў, афарызмаў, артыкулаў, працуеце ва універсітэце. Можа ў Польшчы суткі даўжэйшыя, чым тут, на Захадзе?" Я, дрыемна паказытаны такой салодкай ацэнкай, дадаў, што апрача выліча́ных ім заняткаў, займаюся яшчэ перакладамі, лекцыямі, сустрэчамі, дзейнасцю ў БГКТ, у Нацыянальнай радзе культуры і працай на гаспадарцы ў Бандарах. І ўсё гэта праўда. Аднак няпраўда тое, што я — чалавек працавіты. І зараз скажу, чаму.

Я ведаю людзей, якія для мяне з'яўляюцца сімвалам працавітасці. Якія яны? Перад усім рэгулярныя і сістэматычныя. Вось прыкладны расклад дня працавітага чалавека. Штодзённа ўстае ён а сёмай гадзіне раніцы. А палове восьмай есць снеданне, а восьмай сядае за рабочы стол і працуе да першай або да другой. А палове трэцяй спажывае абед. Пасля абеду ідзе ну спіць або ідзе на прагулку. А чацвёртай зноў сядае за стол і працуе да сёмай. А сёмай ідзе на прагулку. Вяртаецца а сёмай трыццаць. Глядзіць на працягу двух гадзін тэлевізійную праграму, а дзесятай лажыцца спаць. Такога тыпу людзі выступаюць у так званым творчым асяроддзі. Зразумела, што ў тых, хто працуе прафесіянальна ва ўстанове або школе, расклад дня выглядае крыху падругому. Для прыкладу магу сказаць, што некаторыя з навуковых супрацоўнікаў маюць такія строга акрэсленыя штодзённыя праграмы. І толькі выключныя здарэнні могуць адарваць іх ад штодзённай непарушнай сістэмы.

Мушу з сорамам прызнацца, што ў маім жыцці ніколі мне не ўдалося завесці такога строга акрэсленага парадку. Заўсёды я працаваў хаатычна, стыхійна і парывамі. І сорам прызнацца: заўсёды бяруся за работу толькі тады, калі маю нож на горле, калі ў ніякім выпадку адкладці работу нельга, калі тое, што раблю сёння, трэба было зрабіць прынамсі ўчора. Калі нешта ў жыцці раблю саліднa і сістэматычна, дык гэта адносіцца перш за ўсё да маёй працы на гаспадарцы. Там, сапраўды, як гэта ў нас гавораць, працую, „як конь". Незалежна ад таго, за што вазьмуся: за гной, за касу, за сена, ці за бульбу — працую эфектыўна. І найважнейшае: скончыўшы работу, адчуваю глыбокую задаволенасць і радасць. Аднак і тут, калі параўнаю сваю работу з работай, якую выконвалі пры жыцці бацькі або выконвае сёння сястра, ці многія суседзі, дык бачу, як на далоні, што я ў параўнанні з імі — вялікі лодар. Калі азіраюся на перажытае жыццё, дык бачу перад усім тое, што я страціў беспрадуктыўна страшэнна многа часу. Можна было б зрабіць намнога болей, чым было мною зроблена ва ўсіх галінах.

Хочацца мне прывесці яшчэ адзін прыклад маёй лянoты. Уважлівыя чытачы „Літаратурнай старонкі" ў „Ніве" напэўна заўважылі, што ў ёй прынамсі паўгода не было ніводнага майго твора. Можа хтосьці падумаць, што іх там няма, бо няма іх у маіх шуфлядах. Гэта няпраўда. Маю напісаныя, але неапублікаваныя прынамсі шэсцьсот вершаў і больш тысячы афарызмаў. Чаму іх няма ў „Ніве"? Таму, што ніяк не магу прымусіць сябе, каб перапісаць з чарнавікоў афарызмы і вершы і выслаць іх у „Ніву". А як гэта называецца? Называецца звычайна лянотай. Гэта толькі адзін з прыкладаў. Мог бы я іх прывесці намнога болей. Навошта я аб гэтым пішу?.. Па-першае, раблю гэта з той мэтай, каб сказаць аб сабе праўду. Па-другое, прагну, каб усе тыя, хто мае дзеці, стараліся прышчапіць ім навыкі штодзённай сістэматычнай працы, бо толькі яна складаецца на тое, што называем працавітасцю. А трэба ведаць, што без працавітасці наша грамадства ніколі не дагоніць тыя грамадствы, якія збудавалі ў сябе вялікі дабрабыт.

Алесь Барскі

НЕ ХАВАЦЦА ЗА ПЛЯЧЫМА

З просьбай аб гутарку звярнуўся я да Першага сакратара Гмiннага камітэта Польскай Аб'яднанай рабочай партыі ў Бельску, тав. Віталія Леўчука.

— Як Вы ацэньваеце дагэтуляшнюю дыскусію ў сувязі з чацвёртым пленумам ЦК? Як бачыцца Вам дзейнасць пярвічных партыйных арганізацыяў у час гэтай дыскусіі?

— У кожнай пярвічнай партыйнай арганізацыі таварышы намагаліся знайсці адказ на тое, што яна сама і яе члены зрабілі, каб перамагаць цяжкасці ў жыцці асяроддзя і краіны. Змаганне за стабілізацыю — гэта перш за ўсё перамаганне цяжкасцяў, якія маюцца на месцы, у асяроддзі члена партыі і партыйнай арганізацыі. Ад свайго парога трэба пачынаць барацьбу за лепшае. У большасці выпадкаў партыйныя сходы закончыліся вельмі канкрэтнымі ды пажыццёваму рэальнымі прапановамі, высновамі. Адносіцца яны да розных сфер — унутрыпартыйных, вытворчых, сацыяльных. Вельмі добра, што перапынялася звычайная гаварыльня, прамоўніцтва дзеля эфекту без сэнсу і карысці грамадству.

— Ці гэтыя сходы былі шматлюдныя?..

— Толькі на некаторых было мала прысутных і вялая дыскусія. Пачынаецца акуратны звычай, што партыйны сход — гэта не фармальны абавязак. Людзі цяпер ідуць на такія сходы, бо пераконваюцца ў тым, што вырашаюцца на іх важныя справы, важныя не наогул, але і ў штодзённым жыцці паасобнага чалавека і грамадства. Ставяць пад разваґу і праблемы, якія адразу не вырашыш, а якімі трэба займацца працяглы час, каб дабіцца вартых увагі вынікаў. Сход — гэта не абрад, але дзелавая гутарка.

— А якія, менавіта, справы і праблемы?

— Усюды пераважаюць пытанні быту. Шмат было гаворкі пра цэны, пра стандарт жыцця, інфляцыю. Адначасна шмат гаварылі на сходах і пра тое, што без павышанай вытворчай актыўнасці не будзе выхаду з цяжкасцяў у нашым гаспадарчым і грамадска-палітычным жыцці. Эканамічная памыснасць — гэта падстава падстаў. Што рабіць, каб ашчаднасць у вытворчасці сталася рэальнасцю і каб сельская гаспадарка рушылася моцна наперад? Якая будучыня маладым гаспадарам? У вясковых партыйных арганізацыях часта чуваць было простае пытанне ў адрас сялян: ці іх гаспадаркі даюць столькі, колькі напраўду могуць?

— Дыскусія такая была б няпоўнай, калі б прамоўчваліся ўнутрыпартыйныя справы...

— Скажу адразу: амаль на кожным сходзе мела месца крытычная размова пра вынікі ідэалагічнай дзейнасці. Не будзе добрых вынікаў такой дзейнасці, калі не будзе адзінства слова і ўчынкаў. Пастановы, якія застаюцца толькі запісанымі на паперы, — гэта самае найгоршае, што можа быць. Трэба ўпарадкоўваць шмат занядбаных унутрыпартыйных справаў. Іх характар не толькі фармальны. Гэта далёка не так. Яны нярэдка застаюцца ў простай сувязі з партыйнай дысцыплінай. Ці дастатковая яна ў нас — нямала пра гэта можна гаварыць. Сходы гэтыя вельмі ажывілі нашы пярвічныя партыйныя арганізацыі, узмацнілі і дысцыплінавалі іх. Гэта напэўна так. Шматлікія члены іх лепей усвядомілі сабе ўсю адказнасць і цяжар тых абавязкаў, якія ўзялі на сябе, уступаючы ў партыю. І гэта менавіта самае важнае тут і цяпер.

— Як вы ацэньваеце актыўнасць членаў партыі цяпер?

— Я ўжо гаварыў пра гэта, але трэба дадаць яшчэ вось што: члены партыі, як і ўсе людзі, бываюць усялякія, ёсць яшчэ і такія, на жаль, якія сваю партыйнасць лічаць вельмі фармальна, абмяжоўваюць яе звычайнай прысутнасцю на сходзе і не больш. Але ёсць нямала і такіх членаў, якія з незвычайнай ахвярнасцю выконваюць прынятыя партыйныя заданні. І такіх

(Працяг на стар. 7)

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 336

Нарадзіўся я 6.11.1963 г. у Бельску-Падляшскім. Закончыў Бельскі беларускі ліцэй. Цяпер студэнт V курса беларускай філалогіі ў Варшаве.

Упершыню выступіў у друку на старонках студэнцкага часопіса „Сустрэчы".

НОЧ НА МАЛЫМ ВАКЗАЛЕ

на малым вакзале
ціхутка плача
не ў яе сілах адшукаць сына
паяц у белым строі скача
крычыць што свет
і так загіне

цягнік адходзіць
ён машына
яму не ў смак чужыя словы
яна шукае свайго сына
у хвалі крыўд
бяды і адмовы

камора дыхання
агонь замыкае
дзве зоркі на перон спадаюць
чаго яна хоча яна не мае
паяц і пасажыры
усе гуляюць

ноч пакрывае
людскія твары
каты збіраюцца на работу
яна і цень у адной пары
крыюць у душах
сваю турботу

малы вакзал
світання чакае
ён бачыў ужо жыцця не мала
у яе вачах надзея ўмірае
зноў на шчаку
сляза упала

* * *

забяры мяне
у гэты сон
у гэты сон
без трох акон
без трох дзвярэй
без тых вачэй
якіх шукаў
якіх не знаў

вазьмі мяне
у гэты дом
у гэты дом
скрыты святлом
святыню ночы
пагібель дня
вазьмі мяне
там буду я

падкінь мяне
у ложак той
у ложак той
поўны вадой
няхай цячэ
няхай цячэ
няхай бярэ
усё бярэ

вазьмі мяне
у гэты дом
у гэты дом
скрыты святлом
святыню ночы
пагібель дня
вазьмі мяне
там буду я

ПЕСЕНЬКА

ты глядзі
ты глядзі
глядзі
як на свеце ўміраюць людзі
без душы
без душы
душы
іх ніхто ўжо не разбудзіць
і ты плач
ты плач
плач
слёзы горкія вылі на шчокі
ім прабач
ім прабач
прабач
свет замкнуўся для іх шырокі
і ляці
і ляці
ляці
лебедзь-птушка дае табе крылы
і крычы
і крычы
крычы
што жыццё табе вельмі міла
а калі
а калі
калі
хтось пачуе дзесь твае словы
то скажы
то скажы
скажы
што да смерці яшчэ не гатовы
не маўчы
не маўчы
маўчы
крыкам вырві з сябе тую сілу
я і ты
ты і я
я і ты
пабудуем адну магілу
такі пах
такі пах
пах
кветак пах на малым загоне
а ў руках
а ў руках
руках
белы крыж а на ім знак пагоні

Андрэй Сцепанюк

У мястэчку жывецца ад снедання да абеду, потым хутчэй да вячэры (каб паспець да тэлевізара).

У руінах, што за гумнамі, абсталёўваюць куратнікі, а хвалёны Кінчыбайла, званы таксама Бамбізаю, даставіў там сабе хлевіска для сярэбраных лісоў. У парку канец вясны кавалерка водзіць туды разбэшчаных маладзіц, у заралі чорнага бэзу паміж недаваленымі сценамі з каменёўя ды з доўгай, сярэдневяковай, цагліны. У поўню палохае тут Белая Пані; яна з'яўляецца на, аброслай бярозкамі, вежышчы, якую разбірае дзеля фундаменту пад свой другі дом Кінчыбайла (сыну ставіць).

Не адзін толькі яго род пабагацеў калісьці на шнаранні ў мурах, вывезеных немцамі жыдоўскіх купцоў і фабрыкантаў. Стары Кінчыбайла, больш вядомы як Бамбіза, так і наклаў тады галавою, уночы ўцякаючы перад жандарамі ў завулкі гета і з насценным гадзіннікам у мяшку за плячыма, які, як на тую бяду, пачаў званіць. А ў другі фронт, калі снарадам набіла гусей на двары плябаніі і міна разарвала чыйгосьці кормніка, што вылез быў са схову, каб паваляцца ў балоце на скрыжаванні, — меншы Бамбізік, які зусім удаўся ў бацьку, пакваліўся акурат на пярсцёнкі на руках нябожчыка — пана, днямі пахаванага ў маянтковай магільні. І падлез пад кулю нямецкага снайпера, што засеў на званіцы, адкуль цікаваў ён за савецкімі разведчыкамі.

Большы з іх выжыў, вызвалення прычакаўшы ў малінах. Ён млеў не так ад выбухаў на вуліцы ды пасвістваючых асколкаў, як ад таго, каб не чыхнуць хоць: прыбіліся пад яблыню за разораю бандытаватыя ўласаўцы, мацюгаліся яны і заядла матлашылі якуюсьці чужую бабу, выглядаючы штораз, бы гусакі з зялёнага аўса...

Усе тыя здабыткі панеслі сабакі пад хвастом, калі пры новай уладзе лепей было паказаць сябе бедняком. Найразумней, аднак, зрабілі тыя, хто, на нішто не спадзеючыся, пыльнуў у апусцелы за акупацыю горад. Гаварылася пра іх, што пасталі яны на работу і бяруць грошы. Гэтак пакіраваць сабою мог ужо стары і малы. Мястэчка гібела, але — чорт яго не браў! — аніяк не прападала. Цяпер жа ажывае: каля навюсенькіх хлявоў адгрукаў сёй-той пекную хату або, нават, і свежую мураванку. Унукі гэта будуюцца, зарабляючы дзе папала і як папала, абы каб многа. Іх кумпястыя жонкі сыплюць дзецярнёю, што і вырашае будучыню. Ды і вясковых бежанцаў нясціхана прыбывае ў ім.

Сакрат Яновіч

ВЕРШЫКІ ЮСТЫНЦІ

* * *

едэм з сонцём едэм
дорога спуод нуог
у дieда борода як еж
у мамы пальцы як шоўк
— туолько прасті тонку думку
як сівы швітконогі дэрэва
і лiес качнувся проважаўшы нас
ой вiетёр вiетёр — гультаiско
і нэбо шыроке
— а вы всё з намі

* * *

ты зайчэня пробудіш мэнэ
пальчыком-промiеньчыком
прыкоснэшся твару,
шчэ ж сонце велізнэ нэ встало
роса як буоб
на травінках вiесіт
нэ́хто нэхто в росіе
нэ вымыецця пэршы
хіба што бэссоннік
вінкі закрыты і двэры дому
спіт на мэдові пшчола...
ты зайчэня
будіш

* * *

ростэ мое дітя
всё буольш по звёздах блудіт
пытае про жоўты дождж
чы то як чары-мары
пытае як сохнут з жалю
і з радості ростут
і в волосах своіх
сілу Самсона таіт

* * *

зэлёны лiес одкрывся нам
в жмiеньці позюмкі
— і сонця сонця
сохраніcь сёй час
— ясны і добры
нэ всэ ж нам разом

З. Сачко

ВЯСЕННІЯ РОЗДУМЫ

Было калісь —
І ўжо не паўтарыцца...
А вецер гоніць цёплую вясну,
Няўжо ўсё роўна, дзе
прыйшлось мне пасяліцца?
Усё роўна, дзе жыву я, дзе
памру?
А мо не так...
Ці тою ж я дарогай
Пайшла шукаць жыцця-быцця?
Свайго я раздала даволі многа —
Узамен хацела шчырасць-ласку
узяць —
Бы неразумнае дзіця.
Таго не раздаюць нідзе —
Тавар сарамлівы ў наш век
імклівы.
Разумныя грабуць усё,
Што ім трапляецца —
шчаслівыя,
Калі накопяць ўжо ўсяго
Паверх сябе.
Няхай і так — затое
Ім не адчуць таго,
Што ўжо вясняны вецер
Прынёс з палёў сырое пах
зямлі
І дзесь ў далёкай вёсцы дзеці
Па лужынах пускаюць
лодкі-караблі.
Над Нарвай лотаць зацвіла
Так жоўта-жоўта —
Хоць ты з яе яешні напячы
— Мне не ўсё роўна, дзе жыву я
І дзе прыдзецца памярці.

А. Анішэўская

„ЯНА ГУСАКА СКУБЛА...“

Начытаўшыся рэцэптаў „Беларускай кухні“, якія публікуе „Ніва“, успомніўся мне рэцэпт, які я некалі чытаў у славутай „Маланцы“.

У сваіх адказах чытачам „Маланка“ змясціла вершык, дасланы адным з карэспандэнтаў:

„Яна гусака скубла,
Пасля, распусціўшы масла,
Яго ў чэрап утаўкла,
У печ паставіла, спякла...
Аж у мяне слінкі пацяклі.
А ў вас?“

Адказ рэдакцыі: „Паважаны карэспандэнт! І ў нас і, верым, у нашых чытачоў пацяклі і пацякуць слінкі, але вы болей такіх інфармацыяў не дасылайце. Нашы чытачы ў большай частцы з беднага асяроддзя і калі, можа, каторы і гадуе гусі, то ён іх прадае, каб купіць солі, газы, сахарыны. Ні сам ён, ні яго бацька, ні дзед і не каштавалі гусяціны, толькі чулі, што быў такі шчаслівец, які бачыў, як яго пан абгрызаў гусіныя лапкі“.

Аддаліўся я ў сваю памяць, у дзяцінства, і прыпомніў сабе кухню тых часоў. Хачу перадаць тут некалькі тадышніх рэцэптаў ежы, можа выкарыстае „Ніва“.

Сем'і тады былі вялікія. Людзі не ведалі кулінарных прамудрасцяў, а есці хацелі, бо заўсёды былі недаеўшы. І ў нашай сямейцы было нас сямёра дзяцей, тата, маці, цётка-паненка, дзядуля. Памятаю найсмачнейшае, што тады святам я еў — перамывалі мы кошык бульбы, выкалупвалі храсткі з яе і яшчэ раз перамывалі, церлі на тарцы (не абскробаўшы, каб больш было), дадавалі трохі грэцкай мукі, рабілі рукамі вялікія аладкі і на сухім капусным лісці пяклі ў печы, адкуль даставалі ўжо спечаныя, абрывалі тое лісцё, клалі аладкі ў верцеху або ў ражачку, аблівалі шчолакам з панцаку, у якім, калі гатавалася крыху старое бараніны, то быў гэты шчолак белы, а калі без бараніны — то як бы апельсінавы (памаранчовы). Цэлы гэты, так нарыхтаваны, прысмак называлі „ладэды“. Ах, як я любіў гэтыя „ладэды“. Ды мала выпадала мне іх на маю долю.

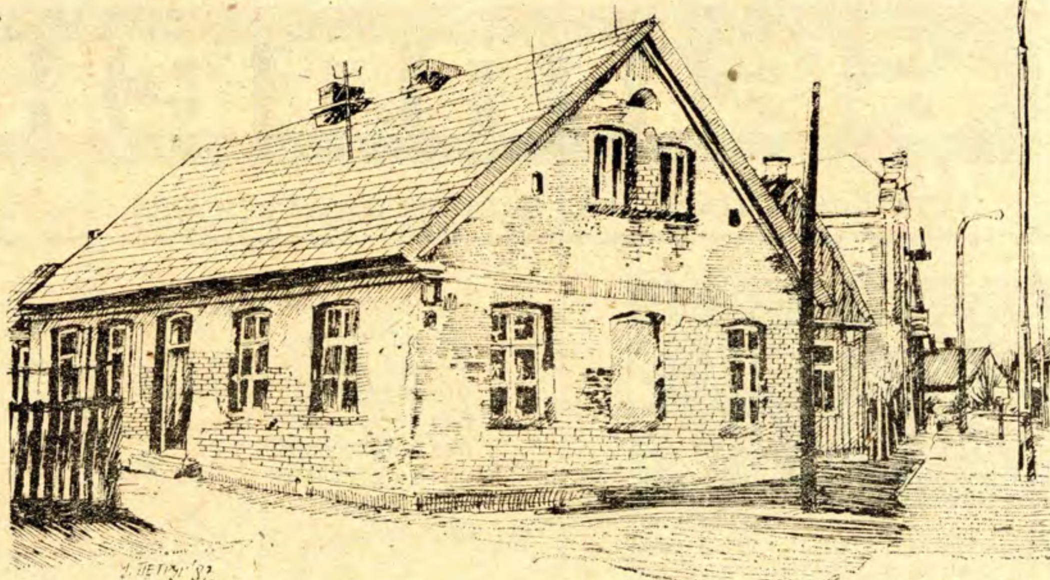
Згаварыўся я са знаёмым пра даўнейшае ежыва. І ён кажа: „Я, калі быў малы, надта любіў накласці бульбяных лупінаў на гарачую пліту, яны прыпякаліся, і тады я аб'ядаўся імі!“

Мая Луцэя расказвае: „Заходжу я да цёткі Палоссі, а яны сама снедалі. Насыпала яна ў верцеху гатаванай бульбы з лупінамі, а ў другую верцеху — параных дзічак. Абедзве верцехі паставіла на стол. Лупілі яны бульбу і з дзічкамі елі яе. Абы кішку ашукаць“, — дадала Луцэя.

Праўда, у цёткі Палоссі была груша каля хаты. Грушы ці яблыкі, калі іх хто меў, рэдка даспявалі — дзеці не давалі ім даспець, латашылі, нават завязі рвалі.

Было ўжо па вайне, калі я зайшоў да пісьманосца ліст

(Працяг на стар. 7)

Стары Беласток. Вуліца Мазавецкая. Мал. Уладзіслава Петрука.

ТАК БЫВАЕ...

Цяперашнія бацькі, як кошкі тыя, мала ў хвост не цалуюць сваіх дзетак, так яны імі захоплены. А дзеткі і вухам не вядуць на беды нашы, усё сабою займаюцца, бацькам зусім перасталі дапамагаць. Працавітасць зрабілася ў іх нечым смешным, а справядлівасць і дастойнасць хутка будуць лічыцца псіхічнай хваробаю!

Вось нараўская Верка і яе дачка Жэня. Засталася ўдавою Верка з пяцярмі дзяцьмі. Цяжка ёй раптам зрабілася; суп горшы згатуе — малыя есці не хочуць. „Нясмачна!“ — крычаць.

Жэня, найстарэйшая, пайшла ўжо ў сёмы клас. Яе там выбралі скарбнікам ашчаднай школьнай касы, грошы пачала прымаць, на пошту іх здаваць. Аднойчы Жэня не вярнулася са школы, не прыйшла і нанач. Аказалася потым, яна ўцякла з грашыма. Бо прыходзілі са школы да Веркі і пыталіся, што з Жэняй? Дзе яна? І што з грашыма, якія былі ў яе?

Жэня драпанула на захад Польшчы, уладкавалася на работу ў якімсьці пэгээры; грошы развяла, вошы напалі. Тады паехала яна да цёткі. Верчынай сястры. Жыве ў яе тыдзень, жыве другі, урэшце сястра піша Верцы: забірай Жэню. А Верка адпісвае: раз ты ўзялася маткаю ёй быць, то і гадуй яе, глядзі толькі, каб на калтуну не вырасла. Зноў піша сястра: Жэня сама вернецца, прыедзе. Прачытаўшы тое, намачыла Верка пута і чакае Жэнькі. Прыязджае Жэнька, уваходзіць у хату, а Верка путам па ёй, путам тым макрэзным і пякучым: „Валакіта ты няшчасная, так ты мне за дом і хлеб адплаціла, і ў школе зладзейкаю аганьбілася, усё мястэчка рагоча з цябе, неўдалота ты праклятая!“ — спавядала Верка сваю Жэньку.

Маці іначай і не адзывалася да дачкі, як найгоршымі словамі. Часам, як з вялікае ласкі, залемантуе: „Жэнька!“, і Жэня, як не стаяла, бяжыць да маткі, бо матка чагосьці хоча ад яе... І так, памалу, крыўда маці ператваралася ў крыўду дачкі. А крыўду крыўдаю не направіш!

Жэня пачала вырастаць на паненку. Пойдзе на забаву, хлопец які праводзіць яе пасля дахаты, каля брамкі пастануць, пачуе тое маці, іх ціхую гаману, расчыніць акно і верашчыць на ўсю начную вуліцу: „Вон дахаты, палятуха!“ І Жэня кідае хлопца, як ні стаяла, ды стрымгалоўем у дом.

Бабуля калісьці пытаецца ў Жэнькі, калі яна ўжо і замуж выйшла, і сваіх дзяцей мела:

— І не злуеш ты на сваю маці за тое, што яна так біла цябе і абзывала?

— Ой, бабусю, можа і залішне біла ды крычала, можа і крыўда якая засела ў мяне, але цяпер, калі і ў самой ужо радзіна і дзеці, то я так думаю: не павінна я занадта крыўдаваць...

— Добрая з цябе дачка, што не паддалася ты крыўдзе, — сказала бабуля, паслухаўшы Жэнькі. — Мо і праўду кажаш, што зладзейкай была б, валацугаю... Вялікая цяпер распуста настала. Дзеці не слухаюцца бацькоў, робяць што хочуць. Нічым добрым тое не скончыцца: балаган і бяда. Біць — кепска, і не біць, таксама, нядобра... Што рабіць, як ратавацца ад пагібелі чалавечага роду?! — забедавала бабуля.

Добра, што крыўда маці пераважыла крыўду дачкі, — біла і ганяла, свабоды не давала. Але ці было ў маці якое іншае выйсце?

Аўрора

ПАМЯТАЦЬ АБ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ МЕНШАСЦЯХ

(Працяг са стар. 1)

ла і прызначае даволі значныя сродкі для беларускага аматарскага руху. Праўда, не ўсе нашы патрэбы ў гэтай галіне задаволены, але ўсё ж такі сродкі, якія атрымліваем на строі, інструменты і пераезды мастацкіх гурткоў, параўнаўча вялікія. Пры гэтым, аднак, не аформлена да сёння вельмі істотная справа — недахоп інструктараў-спецыялістаў у галіне беларускай харэаграфіі і вакалістыкі. Усе нашы дзеянні ў напрамку высылкі выпускнікоў беларускіх ліцэяў на вучобу ў беларускія савецкія вышэйшыя школы з мастацкім профілем, не далі рэзультатаў.

Што датычыцца другой, вельмі істотнай галіны — беларускай асветы, дык з прызнаннем прагну падкрэсліць, што ў Народнай Польшчы створана сетка пачатковых школ, два агульнаадукацыйныя ліцэі і вышэйшая ўстанова, якія займаюцца навучаннем беларускай мовы і літаратуры. І хаця нас не здавальняе тое, што беларуская мова ніколі не была ў пачатковых школах зраўнаная ў правах з іншымі прадметамі, то ўсё ж такі цешыць тое, што друкуюцца падручнікі для навучання беларускай мовы, што апрача пачатковых школ, у якіх выкладаецца беларуская мова, дзейнічаюць два ліцэі з беларускай мовай навучання ў Бельску-Падляшскім і Гайнаўцы, а таксама адзіная ў свеце па-за межамі Савецкай Беларусі, Кафедра беларускай філалогіі ў Варшаўскім універсітэце. Усё гэта важныя і глыбока здавальняючыя факты. Аднак у галіне беларускай асветы маем многія нявырашаныя праблемы. Пры дапамозе ПРОНу ў Беластоку, звярнуліся мы да асветніцкіх улад з многімі прапановамі, якія маглі б дапамагчы пашырэнню навучання беларускай мовы. Разлічваем на дзейсную падтрымку ПРОНу ў гэтых справах. Галоўным чынам цікавіць нас пабудова школ у беларускім асяроддзі і асабліва — будынка Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы.

Як я ўжо сказаў, адна з істотных галін у нашай дзейнасці — гэта беларускі літаратурны рух. У гэтай галіне маем істотныя дасягненні. Ужо сем аўтараў, якія пішуць па-беларуску, прыняты ў Саюз польскіх пісьменнікаў. Магло б здавацца, што гэта можа выклікаць толькі здавальненне. Таго, аднак, няма. Можна сказаць, што ёсць нешта зусім адваротнае. Выступаюць тут з'явы, якія выклікаюць не толькі трывогу, але і пратэст. Справа ў тым, што ўжо некалькі гадоў пісьменнікі, якія пішуць па-беларуску, не атрымліваюць за свае творы ганарараў. Відома, што ліквідацыя ганарараў адназначна тут з ліквідацыяй беларускага літаратурнага руху ў Народнай Польшчы. Нічога за-

(Працяг са стар. 1)

Выдатна выступіў таксама калектыў з Дубіной.

У катэгорыі малых вакальных груп вельмі добра выступілі два дуэты: маленькіх сястронак Семянюк з Храбалоў і таксама сястронак Зубрыцкіх з Нарвы.

Багата было салістаў. Сярод іх выявіліся новыя таленты, якія адразу заўважыла не толькі конкурсная камісія, але і гледачы, а што найважнейшае — самі ўдзельнікі агляду. Гэта чатыры асобы: Агнешка Камінская з Кляшчэляў, Артур Паўлік з Райска, Адам Жарначук з Рыбалаў і Іаанна Барташэвіч з Кляшчэляў, уся чацвёрка — гэта вучні II — V класаў.

Спраўна па-беларуску вялі гэты вялікі каляровы і мілы канцэрт юных беларускіх спевакоў дзве вучаніцы Бельскага беларускага ліцэя: Галіна Васіленка кл. II „б" і Іялянта Дзмітрук кл. III „ц".

А вось і вынікі агляду.

Салісты. Група 0-III класаў: I месца — Агнешка Камінская з Кляшчэляў, II — Крыстына Семянюк з Храбалоў. Група IV-VIII класаў: I — Артур Паўлік з Райска, Адам Жарначук з Рыбалаў, Іаанна Барташэвіч з Кляшчэляў; II — М. Аліфер са Старога Ляўкова, М. Вярбіцкая з Нараўкі, М. Пракапюк з Пашкоўшчыны, III — Э. Заброцкая з Аўгустова, Т. Назарук з Гародчыны.

Малыя вакальныя групы. 0-III класы; дуэты: I — К. і I. Семянюк з Храбалоў; II — Каліноўскі — Харкевіч з Нараўкі; IV-VIII класы: дуэт Зубрыцкіх з Нарвы, дуэт Богуш-Копа з Беластока; II — дуэт Шэратуха-Ваўрэнюк з Дубяжына; трыо з Аўгустова, дуэт М. Такаюк — I. Евюк з Дашоў; III — дуэт Аліфер — Сухадола са Старога Ляўкова.

Вакальныя і вакальна-танцавальныя калектывы. 0-III класы: I — калектыў з Кляшчэляў і „Жучок" з Бельска; IV-VIII класы: I — „Нашы дзеці" з Бельска; II — Дубіны, калектыў „Беларусачкі" з Дашоў.

Хоры. I — хор са Старога Ляўкова.

Узнагароду „Зоркі" атрымала Агнешка Камінская з Кляшчэляў.

Старшыня Галоўнага праўлення БГКТ Алесь Баршчэўскі уфундаваў прыватную грашовую ўзнагароду для школы ў Пашкоўшчыне. У нашым мастацкім руху такая ўзнагарода паявілася ўпершыню. І трэба гэты факт прывітаць вельмі сардэчна. Свае ўзнагароды можа фундаваць кожны, на кожным конкурсе. Могуць быць гэта і рэчавыя і грашовыя ўзнагароды. Такая практыка даўно існуе на цэлым свеце. І ў нас першы крок зроблены. Заклікаем пайсці гэтым следам. Заклікаем фундаваць, хай самыя скромныя, але свае ўласныя, асабістыя ўзнагароды ўдзельнікам нашых конкурсаў.

Узнагароды ўручалі: старшыня ГП БГКТ Алесь Баршчэўскі, ст. візітатар Кураторыума Сцяпан Крэнтоўскі і Сяргей Лукашук — дырэктар Бельскага дома культуры, якому сардэчна дзякуем за добрую арганізацыю агляду і за пачастунак для ўдзельнікаў.

Асобную падзяку выказваем працаўнікам Бельскага дома культуры, заўсёды надзейным хлопцам Лявону Кудзіну і Багуславу Шульцу, якія абслугоўвалі мікрафоны і ўсю апаратуру, а таксама акампаніравалі на розных інструментах многім удзельнікам і калектывам. Дзякуем і Анне Бжазоўскай — інструктару ГП БГКТ на Бельскі раён за добрую падрыхтоўку агляду.

Аб удзельніках гэтага конкурсу школах, у якіх яны вучацца, і настаўніках, якія іх вучаць і дзякуючы якім увогуле гэтая цудоўная імпрэза жыве, будзем пісаць больш у „Зорцы".

Хачу яшчэ некалькі слоў найпрыгажэйшых, самых сардэчных пакіраваць да настаўнікаў-інструктараў, настаўнікаў-апекуноў: яны на аглядзе асталіся ананімнымі, не называліся іх прозвішчы, а яны ж рыхтуюць у штодзённай цяжкай працы вялікі і пераможны паход беларускай песні ў выкананні школьнікаў. Сардэчнае дзякуй вам! Супольнымі сіламі, вялікім намаганнем падрыхтавалі вы агляд беларускай песні школьнікаў на высокім узроўні, з новымі многімі песнямі, цікава рэалізаванымі, у выкананні здольных дзяцей, апранутых у багатыя беларускія народныя строі! **(вв)**

Гледачы. На першым плане вядучыя агляд— вучаніцы Беларускага ліцэя ў Бельску.

тым дзіўнага, што беларускія аўтары гавораць аб дыскрымінацыі. Іншыя назовы для гэтай сітуацыі былі б праўдам крывадушнасці.

Хачу сказаць, што праз ПРОН у Беластоку мы накіравалі ў гэтай справе свае пастулаты ў Міністэрства культуры. Зрабілі гэта болей чым паўгода назад. Да сёння, аднак, не атрымалі адказу. Верым, што і ў новай каданцыі ПРОН падтрымае нас у гэтай вельмі істотнай справе.

Не найлепш выглядае справа пабудовы Музея помнікаў беларускай матэрыяльнай культуры ў Гайнаўцы. Дагэтуль мы сабралі на Музей 8000000 злотых і 3000 долараў. Дзякуючы гэтаму маглі апрацаваць поўную дакументацыю пабудовы і пачаць адаптацыйныя ўступныя работы ў прызначаным на Музей будынку. Непаслядоўнасць беластоцкіх адміністрацыйных улад заключаецца ў тым, што нягледзячы на нашы намаганні, дагэтуль Музей не ўведзены ў так званыя чынавыя пабудовы. З гэтай прычыны нашы дзеянні пры пабудове Музея маюць як бы паўлегальны характар. Вельмі моцна верым, што ПРОН дапаможа нам нармалізаваць юрыдычны аспект справы, што дазволіць нам паскорыць пабудову Музея. Мэта яго — забеспячэнне матэрыяльнай культуры, якая з'яўляецца пасведчаннем нашай нацыянальнай тоеснасці, таксама важная як родны фальклор і родная мова. Разлічваю таксама на тое, што ПРОН дапаможа нам выйсці з ізаляцыі, якая ўсё яшчэ нас акружае ў прэсе, радыё і тэлебачанні. У далейшым яшчэ многія людзі ў Польшчы, — думаю, што такія знаходзяцца і сярод дэлегатаў, — не ведаюць, што Ўсходняя Беласточчына з'яўляецца дзвюхмоўнай, дзвюхрэлігійнай і дзвюхнацыянальнай. Чым хутчэй гэты факт будзе даведзены да ведама ўсіх палякаў, тым будзе лепш і для палякаў і для беларусаў.

Шаноўныя Дэлегаты. Удзел беларусаў у барацьбе за народную ўладу ўчора і ўдзел беларусаў у сацыялістычным будаўніцтве сёння поўнасцю матывуе наша імкненне да ўдзелу ва ўладах розных тыпаў і розных узроўняў. На жаль, гэты факт не быў узяты пад увагу ў часе апошніх выбараў у Сейм, калі прадстаўнікі беларускай нацыянальнай меншасці не былі ўведзены ў выбарныя спіскі кандыдатаў у Сейм. Да сённяшняга дня БГКТ не атрымала ніякага адказу на свае прапановы ў гэтай справе, накіраваныя ў найвышэйшыя ўлады ў нашай краіне.

ПРОН у Народнай Польшчы — гэта масавая арганізацыя. Верым, што яго ідэі дойдуць да найшырэйшых колаў польскага грамадства і да ўсіх яго пакаленняў. Горача прагнем, каб сярод гэтых ідэй знайшлася і тая, у якой будзе максімум інфармацыі аб жыцці беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы. Верым, што паглыбленыя веды аб беларусах ва ўсім польскім грамадстве памогуць нам рэалізаваць тыя намеры, якія будуць спрыяць захаванню беларускай нацыянальнай тоеснасці. А гэта выставіць прыгожае сведчанне нацыянальнай талерантнасці і эмансіпацыі ў Народнай Польшчы.

Аляксандр Баршчэўскі на II Кангрэсе выбраны ў склад Рады краёвай ПРОН.

„МОНДРЫЯ ГЛОВЫ"

Колькі дарэмна марнуецца так званай белай энергіі ў нас! Вось на рэчцы Арлянцы ва ўрочышчы Бахматы пабудавана штучнае возера. З гэтага возера выплывае сапраўдны вадаспад, вышынёю каля трох метраў. Шуміць ён і ўдзень і ўночы, з рыкам разбіваючыся на камянёх унізе. Гляджу я на тое і думаю сабе: гэта ж млын тут вадзяны добра было б паставіць — энергія ёсць. Мог бы быць млын з вальцамі, усякую муку малоў бы, нават на пірагі.

Калісьці, да вайны, быў такі млын у недалёкай Орлі, на той жа Арлянцы. Млын гэты і сёння стаіць там, але чамусьці пераключылі яго на электрычную энергію, усё роўна як бы ў нас тае электрычнасці няма куды падзець... Чуў я ад людзей, якія знаюцца на справе, што на Бахматоўскім возеры магчыма і электрастанцыю невялікую паставіць, і давала б яна электраэнергіі вёскам усяе Дубіцкай гміны. Гэтая электрастанцыя не толькі хутка аплацілася б сама, але і выдаткі на збудаванне таго возера вярнула б праз нейкі час. Трэба варушыць мазгамі і думаць!

Чаму ў такой маленечкай Галандыі, у Нідэрландах тых, то і вецер выкарыстоўваюць, ветракі даюць ім не толькі электрычнасць, але і ваду выпампоўваюць з заліўных палёў. Зямля ў тых галандцаў не такая ўжо вельмі добрая, а ўмалоты ў іх у тры або і ў чатыры разы большыя, чымсьці ў нашых гаспадароў. Значыць, культура дзе больш хлеба, уменне пакарыстацца зямлёю і прыродаю. А ў заможнай Швецыі — самы высокі ў свеце ўзровень дабрабыту ў іх! — так усё арганізавана, што нават цёплая вада з ванны не сплывае ў каналізацыю, але спачатку выкарыстоўваюць яе на абаграванне кватэры. Ніводнае калорыі цяпла яны не змарнуюць! І хоць у іх фабрык поўна, але рэчкі іхныя такія чыстыя, што піць з іх можна. А ў нас? Мы ўсё яшчэ нямекі, усё марнуем і марнуем, не ўмеем пакарыстацца багаццем сваёй прыроды і тэхнікай, якую маем. Будзь такое Бахматоўскае возера ў Швецыі, даўно вадаспад ягоны быў бы ўжо выкарыстаны. Зрэшты, даўней у гэтым месцы стаялі вадзяныя млыны, пра тое ўжо маладыя не памятаюць і не ведаюць. Выходзіць на тое, што нашы дзяды былі акуратнейшымі ў выкарыстанні натуральных магчымасцяў, чымсьці мы, іхныя ўнукі і праўнукі. Умеем усяго „мондрыца" званнямі і кіраўнічымі пасадамі, аднак нашы „мондрыя гловы" аказваюцца даволі пустыя...

М. Панфілюк

НАША ПОШТА

ЛІСТ З КУРАШАВА

Атрымаў я ліст ад курашаўскіх жанчын. Пра іх грамадскую актыўнасць і культурную дзейнасць даводзілася мне пісаць ужо не адзін раз.

Гуртком вясковых гаспадынь у Курашаве (гэта Чыжоўская гміна) ад няпамятнага часу кіруе энергічная жанчына Ніна Грыгарук. Яна адначасова — гаспадыня ў тутэйшым вясковым клубе. Ніна як гаспадыня стараецца, каб у гэтым клубе заўжды быў парадак і чысціня, каб яго вонкавы і ўнутраны выгляд апраўдваў назву аб'екта культуры.

На прадвесні мінулага года Беласточчыну наведалі славацкія жанчыны. Іх, між іншым, накіравалі менавіта ў Курашава, бо ваяводскія ўлады ведалі, што курашаўскія жанчыны не падвядуць. Праўда, гэтыя ж улады забяспечылі ўсё, што трэба для прыёму замежных гасцей.

Напамінаю я пра ўсё гэта, бо вось Ніна Грыгарук паведаміла, што: „Па прычыне гэтага прыёму для чэхаў, дык ледзь мяне не заелі тутэйшыя плеткары“. І да гэтай скаргі-заяўкі далучыла яна цэлы вершаваны ліст, які „...пісалі добрыя курашаўскія гаспадары, а не зайздросныя плеткары“:

Мы хацелі б расказаць,
Што ў Курашаве чуваць.
Вёска велька, як Масква,
Ёсць дзве крамы і царква.
Назбіралі людзі грошай,
Збудавалі клуб харошы.
А у клубе гэтым Ніна —
Дбайна клубна гаспадыня.
Рэчаў розных удастатак,
Чыста ў клубе і парадак.
Толькі холад дакучае,
А чаму, дык гміна знае.
Добра справы ідуць у клубе —
Не на думцы шумок „ў чубе“.
Песні, курсы ладзіць рады,
І шкаленні, і нарады.
У Беласток іх часта звалі,
Нават чэхі выхвалялі.
Але справу плеткары
Вывернулі дагары.
І завезлі скаргу ў гміну,
І ў міліцыю — на Ніну.
Сталі яму ёй капаць,
Брудам, злосцю ачарняць.
У абарону сваёй Ніны
Сталі дружна ўсе жанчыны.
Разагналі плеткароў,
Як на выгане кароў.
Плеткары ўсё ж не здаліся —
У ваяводства падаліся.
Як замкнуць для іх раты,
Каб не рылі, як краты?
Што зрабіць, каб злосць прапала
І Курашэва дружна стала?

Што ж тут яшчэ дабавіць? Хіба толькі тое, што найлепшым лякарствам на ўсялякае пляткарства — гэта поўная абыякавасць да яго. Праўда заўжды выйдзе пераможнай.

Не сумуй, Ніна! Не апускай рук, пакажы аднавяскоўцам і ўсёй нашай беларускай супольнасці ў Польшчы, што твая зорка яшчэ не пагасла!

Віктар Рудчык

ФЭСТ У ГАЙНАЎЦЫ

14 чэрвеня, у 11 гадзін, у гайнаўскім Амфітэатры ў гарадскім парку адбудзецца народны фэст, які арганізуе Аддзел БГКТ у Гайнаўцы.

У праграме: аўтарскія сустрэчы з „белавежцамі“, выступленні народных і эстрадных калектываў. Прадбачваецца калектывы: з Дубіноў — народны і эстрадны, інструментальна - вакальны „Аверс“ з Чаромхі, народныя з Арэшкава, Дашоў, Дабрывады, Вулькі Тэрахоўскай.

Сардэчна запрашаем. Пагоду заказалі. **ВВ**

КРАЯВІД ПЕРАД ПАТОПАМ

На дне будучага Семяноўскага заліва. Фота Юркі Баброўскага.

СЯБРЫНА

ВІВІСЕКЦЫЯ

Б.: Не, не хачу выступаць тут са здымкам і прозвішчам, калі ўжо хочаш аба мне пісаць. Чаму? Можа і адчуваю ў сабе такую нотку, што я якраз не такі, як павінен быць, на „перадавіцу“. Нетыповы я... А што, як ты надумалася гэта рабіць? Думаеш даваць „нетыповых“, ці хочаш паказаць „сярэднюю“, стан душы нашага пакалення? А ведаеш, што і з нетыповых вырастуць усе роўненькія, з якімі пасля няма аб чым і гаварыць?! Можам праз некалькі год праверыць, што яны будуць думаць аб тым, аб чым цяпер мараць. А што зрабілі — не гавару ўжо, што зрабілі для грамадства — што патрапілі зрабіць для сябе, для сваёй сям'і. Так, запытайся ў іх.

М.: А што ты мне скажаш праз некалькі год? Чым ты лепшы ад сваіх равеснікаў?

Б.: Ды я і не бяруся за нейкія вялікія выказванні! Я цяпер не працую, але ці я горшы ад сваіх равеснікаў, якія працуюць і зарплату прапіваюць?.. Для маіх бацькоў і ў іх асяроддзі такі чалавек, як я — зусім непрыдатны для грамадства. Для іх важна, каб чалавек закончыў школы, якія яму пісаныя, залічыў армію, стаў на работу, ажаніўся, зарабляў грошы. Грошы, грошы! А ў мяне ёсць іншыя мары!

М.: Вельмі яны дзяцінныя.

Б.: Праўда, я так марыў ужо ў 15 год. Кончыць школу, пайсці ў мастацкую акадэмію. Выказаць сябе маляваннем. Мець сям'ю, якую гэтым пракармлю, і сяброў, якія будуць мяне разумець...

М.: Цяпер табе ўжо 21 год. Акадэмія ўсё таксама далёка, як раней, а можа і далей...

Б.: Мне столькі год, і не магу так ужо думаць, праўда? А каму гэта шкодзіць, што я так усё думаю?! А зрэшты, пажыву, пражыву, намалюю сабе што ад сэрца...

М.: Не замала гэтага? Пражывеш... Які ты непаслядоўны! Раз кіпіць у табе гнеў на жыццё, якім жывеш, на недахоп магчымасцей, а іншы раз апускаеш рукі.

Б.:...

М.: Ты, па-мойму, занадта добра думаеш аб сабе, без падстаў усё гэта. Думаю, што якраз таму ніколі не будзеш маляваць прафесіянальна, можа толькі выстаўкі ў крамах, паводле чужых праектаў! І да 50 год будзеш думаць аб тым, як цябе прыгнятаюць, не даюць волі тваім мастацкім крылам гэтыя нізкія істоты, якім не зразумець сапраўднага мастака!

Б.: На тое цябе і вучылі, каб кусала!

М.: А што, пасмела ўкусіць за жывое месца?

Б.: Паслухай ты! Ці кожны можа сказаць, што яму ўдалося ажыццявіць тое, аб чым марыў? Гэта ж абумоўлена рознымі прычынамі, што большасць, аднак, большасць, ці ты гэтага не заўважыла? — атрымлівае па галаве ад жыцця і робіцца ніжэй травы, цішэй вады?..

М.: І ты цяпер ужо збіраешся быць гэтай „большасцю“?

Б.: Не!

Гутарыла
Міра Лукша

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

Наколькі разумнай і прадбачлівай была палітыка вялікага Гедыміна, пацвердзілася адразу пасля яго смерці. Падзеленае паміж сынамі манарха Вялікае княства Літоўскае не толькі не распалася на варагуючыя паміж сабою ўдзельныя княствы, як гэта вялося ў тагачасным свеце, але нават унутрана ўзмоцнілася.

Па запавету бацькі Гедымінавічы імкнуліся пашыраць свае ўладанні не коштам выдзірання адзін другому зямель і гарадоў, але падпарадкоўваннем усё новых абшараў, якія дагэтуль знаходзіліся па-за межамі Вялікага княства.

Князь Альгерд-Аляксей націскаў на ўсход і пад яго ўладай неўзабаве апынулася аграмадная тэрыторыя сённяшніх Смаленскай, Калужскай, Бранскай, Тульскай, Арлоўскай і значнай часткі Маскоўскай і Калінінскай абласцей, яму падпарадкоўваліся Пскоў і Вялікі Ноўгарад з залежнымі ад яго аграмаднымі прасторамі аж да Белага мора. Палкі князя Альгерда-Аляксея некалькі разоў падыходзілі пад самую Маскву.

Пра першы паход, у 1368 годзе, захавалася ў „Хроніцы Быхаўца“ цікавая аповесць.

„Князь вялікі Альгерд Гедымінавіч... быў у добрай прыязні з вялікім князем маскоўскім Дзмітрыем Іванавічам. І гэты князь вялікі без якой-колечы прычыны, зламаўшы прыязнь, прыслаў да вялікага князя Альгерда пасла з падарункамі ды звесткаю. Пасол перадаў агонь і шаблю ды словы: „Буду ў зямлі тваёй па краснай вясне, па ціхаму лету“. Тады князь Альгерд вынуў з агніва губку і крэмень ды, запаліўшы губку, даў паслу і сказаў: „Дай гэта гаспадару свайму і скажы яму, што ў нас, у Літве, агонь ёсць, калі ён хоча быць у зямлі маёй па краснай вясне і па ціхаму лету. А я, дасць Бог, буду ў яго на Вялікдзень і пацалую яго красным яйцом — цераз шчыт суліцаю і з Божаю дапамогаю да яго горада Масквы сваё кап'ё прысланю...“ Адпусціўшы пасла і сабраўшы войскі свае ўсе літоўскія і рускія, пайшоў ён з Віцебска проста на Маскву. Калі на самы Вялікдзень раніцай князь вялікі Дзмітрый з баярамі і князямі выходзіў з заўтрані з царквы, тады князь вялікі Альгерд з усімі сваімі сіламі, распусціўшы харугвы, паказаўся на Паклоннай гары. Як убачыў такое вялікі князь маскоўскі, агарнуў яго вялікі жах, што Альгерд з аграмаднай сілай прыйшоў на яго паводле свайго

УВАГА, МОЛАДЗЬ!

Як і ў папярэднім годзе, сёлета будзем арганізаваць свята Купалы. Імпрэза адбудзецца 27 чэрвеня (субота) на рэчцы ў Супраслі. Пачатак у 16 гадзін. Каб надаць Купаллю больш народны характар, арганізатары плануюць правесці яго, па меры магчымасці, як найбольш па-колішняму. Дзеля таго звяртаемся да зацікаўленых гэтай традыцыяй нашых прашчураў, уключыцца ў падрыхтоўку з канкрэтнымі прапановамі адносна праграмы свята. Таксама просім узяць, хто, зразумела, мае народнае беларускае адзенне.

Сардэчна запрашаем!

Арганізатары.

(Працяг са стар. 2)

НЕ ХАВАЦЦА ЗА ПЛЯЧЫМА

мы хвалім, вылучаем іх на фоне грамадска-палітычнага жыцця, ставім у добры прыклад іншым. Такія члены партыі патрэбны перш за ўсё, без іх партыя не была б тым, чым павінна быць і ёсць. Яны гарантуюць партыі ўсенародны аўтарытэт, забяспечваюць ёй кіруючую ролю ў грамадстве. Партыйная арганізацыя, якая пазбягае цяжкіх спраў, гэтым самым страчвае і свой аўтарытэт, робіцца маргінальнай.

— Маеце які рэцэпт на добрую партыйную дзейнасць ва ўмовах гміны?

— Рэцэпты — толькі ў аптэцы, а тут не можа быць рэцэптаў. Добрая партыйная дзейнасць магчымая тады, калі члены і ўся партыйная арганізацыя жывуць надзённымі справамі свайго асяроддзя, гміны і цэлае краіны. Партыя будзе тады сапраўднай партыяй, калі выйдзе наперад усім цяжкім і надакучыўшым людзям справам і праблемам. Калі не будзе хавацца за плячыма кагосьці, а стане смела і адчайна змагацца за лепшы лёс, знішчаць аджыўшае і абараняць перспектыўнае, тое, што дае рух наперад, а не назад.

Гутарыў **Андрэй Гаўрылюк**

З СУДА

Зладзейская кар'ера Эдварда Пакулы закончылася ў Раённым судзе ў Бельску-Падляшскім. Сваёй злачыннай дзейнасцю займаўся ён у наваколлі Кляшчэляў і Чаромхі. Найперш узламаўся ў парафіяльны дом пры царкве ў Дашах, што каля Кляшчэляў. На жаль, аб выніках гэтага зладзейскага візіту нічога невядома. Прэсавы прадстаўнік суда таксама прадбачліва прамаўчаў справу, каб людзі не даведаліся, наколькі іх бацюшка стаў бяднейшы.

Затое вядома, што ў Чаромсе, з хаты Галіны і Міраслава А., злодзей забраў многа каштоўных рэчаў і грошай. Усё гэта разам міліцэйскія спецыялісты ацанілі на 240 тысяч злотых.

Удачная зладзейская вылазка завастрыла апетыт. Э. Пакула рашыў узяць сабе ў памочнікі малалетняга Яраслава С. Меркаваў хітра: малалетніх не судзяць, у найгоршым выпадку накіроўваюць у папраўчы дом. На прыцэл узялі памяшканне дзвюх жанчын: Вольгі Ч. і Яўгеніі Л. Відаць, злодзей ведаў, што ў гэтых жанчын будзе яму чым пажывіцца. Вартасць накрадзенага дабра ў гэтым выпадку ацэнена на 460 тысяч зл.

Калі не лічыць зрабаваных рэчаў у дашаўскага святара, зладзейская нажыва толькі з дзвюх вылазак склала роўную суму 700 тысяч зл. Як на два дні „працы" — „заробак" нядрэнны. Суд паслаў злодзея на 5 гадоў за краты, дабавіўшы да таго яшчэ 700 тысяч зл. штрафу і канфіскацыю ўсяе яго маёмасці. Адвакат падсуднага заявіў, што будзе адклікацца ад гэтага прыгавору ў вышэйшую інстанцыю, значыць, у Ваяводскі суд. Яго права. А мы, калі дажывем, дык даведаемся, чым справа закончылася.

Яшчэ варта адзначыць, што Э. Пакула не адзін выступаў у ролі абвінавачанага. У гэтым „няшчасці" спадарожнічала яму салідарна яго жонка Данута-Барбара і адзін з яго сяброў — Багуміл С. Жонку судзілі за тое, што ўзяла яна ад мужа 56 тысяч зл., хаця ведала, што гэта крадзеныя грошы, і за тое, што яшчэ дапамагала яму прадаць крадзеныя залаты ланцужок і залатыя абручальныя кольцы, разам на 60 тысяч зл. Суд прыгаварыў яе на два гады абмежавання свабоды.

Сябра Багуміл С. купіў ад Э. Пакулы фільмовую фотакамеру, хаця ведаў, што яна крадзеная. Заплаціў за яе ўсяго ледзь 6500 зл. Быў перакананы, што яму пашанцавала за смешна нізкую цану купіць каштоўны апарат. Суд, аднак, абыякава аднёсся да ягоных фільмовых зацікаўленняў і прыпісаў яму саўдзельніцтва ў злачынстве, за што прыгаварыў яго на год турэмнага зняволення і 60 тысяч злотых штрафу. Праўда, турэмнае зняволенне той жа суд тут жа яму ўмоўна дараваў, але 60 тысяч зл. прыдзецца абавязкова заплаціць.

І праўду кажуць разумныя людзі: крадзенае найчасцей бокам вылазіць. Варта аб гэтым памятаць.

Судамір Параграфчык

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

Poruszona przez Waszego korespondenta (artykuł „Sabaki razarwali kazulu" „Niwa" Nr 14 (1612) z dnia 5.IV. 1987 r.) sprawa zagryzienia sarenki przez włóczące się psy, świadczy o prawidłowej reakcji społeczeństwa na tego typu zjawiska. Niestety z przykrością stwierdzamy, iż są to wypadki dość częste, szczególnie nasilające się w okresie zimowym i wczesnowiosennym.

Wałęsające się psy w tych okresach stanowią duże zagrożenie dla zwierzyny łownej, a mogą być również groźne dla człowieka.

Myśliwi zrzeszeni w Polskim Związku Łowieckim mają obowiązek odstrzeliwania wałęsających się psów i wykonują to zgodnie z obowiązującymi przepisami. Koła Łowieckie często organizują indywidualne i zbiorowe akcje mające na celu zwalczanie kłusownictwa oraz odstrzał wałęsających się psów i kotów. Dla przykładu podam, iż w roku 1986 w ramach tych akcji w województwie odstrzelono około 400 wałęsających się psów i 240 kotów.

Odstrzał psów i kotów wzbudza jednak emocje wśród społeczeństwa a szczególnie mieszkańców wsi. Pies czy kot w końcu do kogoś należy. Często myśliwy musi się gęsto tłumaczyć czy to przed sądem koleżeńskim lub nawet cywilnym (były takie wypadki), jeśli po odstrzeleniu psa znajdzie się właściciel, który dotychczas o psa nie dbał, nie karmił i nie trzymał na uwięzi.

Należy podkreślić, iż problem wałęsających się psów poruszony przez Waszego czytelnika głównie wynika z nie przestrzegania przepisów administracyjnych dotyczących hodowli psów.

Związek Łowiecki mając na uwadze ten problem nie ogranicza się tylko do egzekwowania od myśliwych obowiązku odstrzału wałęsających się psów, ale w miarę możliwości stara się na łamach prasy i radio popularyzować przepisy dotyczące utrzymywania psów przez gospodarzy.

W konkretnym przypadku, jaki podaje Czytelnik, Zarząd Wojewódzki PZŁ powiadomi koła łowieckie, które dzierżawią tereny wokół Bielska Podlaskiego, aby zwróciły szczególną uwagę na odstrzał psów w tym rejonie.

Sekretarz Zarządu Wojewódzkiego PZŁ
inż. Jerzy Procakiewicz

(Працяг са стар. 4)

АДГАЛОСКІ

узяць. Бацькоў яго не было ў хаце. Хлопец напарыў бульбы з лупінамі, не перамываючы яе. Адцадзіў. Бачу, лупіць ён яе і, макаючы ў нейкую ваду, есць са смакам. Аказалася, што ў вадзе гэтай быў мочаны селядзец, які з'елі татка з мамкаю. А гэта былі ўжо часы лепшыя, пасляваенныя. Ён, той хлопец, так смачна еў, што аж мне захацелася есці, хоць я тады хварэў і не вельмі мог есці. Вярнуўся я ад пісьманосца дахаты і кажу сваёй: „Давай, Луцэя, штокольвек есці, мне ўжо вярнуўся апетыт".

Так ела пакаленне бацькоў сённяшніх рэдактараў „Нівы".

Дзед Кастусь

ПРЫКАЗКІ

✲

Вадзі каня на аброці, а злодзея на ланцугу.

✲

Замок не ад злодзея, а ад добрага чалавека.

✲

Калі хочаш прапасці, дык пачні красці.

✲

Няма балота без чорта, а вёскі без злодзея.

слова. Не могучы даць ніякага адпору, Дзмітрый паслаў да Альгерда, просячы яго і вялікія дары яму абяцаючы, каб з айчыны яго, Масквы, не выганяў і гнеў свой адпусціў і ўзяў у яго, што захоча. Князь вялікі Альгерд зжаліўся, ласку сваю ўчыніў — Маскву яго не здабываў і мір з ім устанавіў. І затым князь вялікі маскоўскі сам да яго прыехаў і з ім бачыўся, і дарамі незлічонымі, золатам, срэбрам, дарагім жэмчугам, і сабалямі, і іншым дарагім і дзівосным зверам махнатым князя Альгерда абдараваў і шкоду, раней учыненую, аплаціў. І затым князь Альгерд сказаў князю маскоўскаму: „Хоць мы з табой пагадзіліся, але мне інакш не гадзіцца, як толькі прыслаці кап'ё сваё да сцяны твайго горада Масквы, каб славу ўчыніць, што вялікі князь літоўскі, рускі і жамойдскі Альгерд кап'ё сваё да Масквы прысланіў". Сеўшы на каня і ўзяўшы ў руку кап'ё, пад'ехаў ён да горада і кап'ё да сцяны прысланіў. А едучы назад, крыкнуў: „Княжа вялікі маскоўскі, памятай: кап'ё літоўскае стаяла пад Масквой". Потым князь вялікі Альгерд з усімі войскамі сваімі з вялікай славай, шматлікімі палоннікамі і незлічоным багаццем навваяваным, здабыўшы многія гарады, граніцу ўчыніў па Мажайск і Каламну..." і вярнуўся дамоў.

Гэта ж Альгерд-Аляксей гаварыў братам і суседзям, што „ўся Русь Вялікаму княству Літоўскаму павінна належаць" і яны гэтага закліку не пускалі паміма вушэй.

На паўднёвы ўсход, дзе прасціраліся абшары ўсходнеславянскіх зямель, падпарадкаваных татарам, кіраваў позіркі са свае сталіцы Наваградка князь Карыят-Міхаіл і яго ваяўнічыя сыны Аляксандр, Канстанцін, Юрый і Фёдар. Гэта, несумненна, за іх справай апынулася ў складзе Вялікага княства ўся Севершчына, Чарнігаўшчына, Кіеўшчына. Татары, вядома, не маглі абыякава глядзець на тое, як з-пад іхняй улады выслізгваецца рускі „ўлус", у якім яны больш за сто год непадзельна панавалі. Спрабавалі яны паўстрымаць пасоўванне Карыятовічаў углыб Прычарнаморскіх стэпаў і асабліва на Падолле. Але ваяўнічым наваградскім князям прыйшоў на дапамогу з віцебскімі, полацкімі і іншымі палкамі князь Альгерд-Аляксей, і ў 1363 г. у бітве на рэчцы Сінюсе (Сіняй Вадзе, левым прытоку Паўднёвага Буга) яны наголаў разграмілі татарскую арду ды прагналі яе на Крымскі паўвостраў і за вусце Дона, як падае „Хроніка літоўская і жамойдская". Гэта тады стомленыя бітвай і пагоняй за непрыяцелем беларускія воі з Полаччыны, Віцебшчыны, Наваградчыны, Случчыны і іншых беларускіх зямель паспрабавалі горка-салёнага смаку марское вады і залюбаваліся красою Чорнага мора. А ўраджайным Падоллем ды неабсяжнымі прасторамі гэтак званага Дзікага Поля сталі валодаць князі наваградскія — чатыры слаўныя Карыятовічы і іхнія нашчадкі.

Не менш ваяўніча паводзіў сябе наступны Гедымінавіч — князь луцкі і ўладзімірскі Любарт-Дзмітрый. Ён вызначыў сабе заданне — авалодаць усімі землямі Галіцка-Валынскай Русі. У гэтым амбітным імкненні наткнуўся на моцных і пранклівых канкурэнтаў — каралёў: польскага Казіміра Вялікага і венгерскага Караля-Роберта, а затым яго сына Людвіга Вялікага. З дапамогай брату паспяшаўся Кейстут. У змаганне па розных баках далучыліся князі мазавецкія, татары, крыжакі. Барацьба зацягнулася больш як на паўстагоддзе з пераменлівым шчасцем і была вельмі жорсткай. Уздоўж і папярок Галічыны і Уладзіміршчыны перавальваліся свае і чужынскія палкі, пустошачы ўсё на сваім шляху. Аднак Гедымінавічы здолелі ўтрымаць пад сваёй уладай усю Валынь ды апанаваць Холм і Белз з прыналежнымі да іх землямі.

(Працяг на стар. 8)

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ВАНДРОЎКА ДУШ

Анкетаваныя намі жыхары усходняй Беласточчыны наогул ахвотна выказваліся аб актыўнасці душ памёршых людзей. Трэба сказаць, што ў гэтых выказваннях — так, зрэшты, як і ва ўсім фальклоры — вельмі многа паэтычнага і прыгожага. Народныя рэляцыі, звязаныя з душамі, сведчаць аб багатых і моцна каларыстычных народных уяўленнях, аб народных схільнасцях да паэтычнай містыфікацыі і свабоднага філасофствавання. Наколькі ж убажэйшае было б наша жыццё, калі б мы не спазналі гэтай беларускай духоўнай сферы.

Трэба падкрэсліць яшчэ раз і тое, што ў разважаннях аб душах нямала супярэчлівага і непаслядоўнага. Аднак гэтыя супярэчлівасці якраз і з'яўляюцца асновай прыгожай ткані народных уяўленняў. Я асабіста адчуваю глыбокую ўдзячнасць для духавенства за тое, што яно не патрапіла або не хацела накінуць народу адзінага інтэрпрэтацыйнага шаблону, які да мінімум абмежаваў бы народную фантазію і паэтычныя ўяўленні.

У большасці жыхароў усходняй Беласточчыны выступае перакананне ў тым, што душы зладзеяў, забойцаў, чараўнікоў, злачынцаў чэрці адразу пасля смерці іх уладальнікаў хапаюць і нясуць у пекла. Душы нармальных людзей на працягу сарака дзён кружаць па свеце. Некаторыя з анкетаваных жыхароў лічаць, што за гэтымі душамі лётаюць анёлы і чэрці, і ў залежнасці ад іх паводзін трапяць яны пасля сарака дзён у рай або ў пекла. З гэтага вынікае, што не толькі жывы чалавек можа спаўняць высакародныя або грэшныя ўчынкі, але такія ж учынкі могуць рабіць і душы. Моцна рэлігійны жыхар вёскі Гарбары, народжаны каля 1901 года, Ігнат Палэцкі гаворыць наступнае:

„Ты знай, што вольна воля дана не толькі чалавекаві, але і душы такcама. Бог, стварыўшы чалавека, даў яму смяртэльнэ цело і несмяртэльну душу. І, значыт, так як пры жыцёві чалавек можэ рабіць дабро або зло, так его душа па смерці можэ рабіці добрэ або кепско. І ено е так, што калі памрэ чалавек, то сорок дзён его душа летае па свеці. І ў гэтым часі можэ рабіць, што хочэ. І ено ведомо, што за ею летае ангел і злы дух. Ангел падказвае ёй добры ўчынкі, а злы дух — кепскі. Ну і тут бывае так і з жывымі людзьмі: адзін паступае добрэ, а другі кепско. Так і з душамі. Калі яна ведзе сябе добрэ, то после сарака дзён ангел занясе яе ў рай, а калі кепско — то злы дух заваланчэ ў пекло".

На пытанне, якія добрыя або злыя ўчынкі можа зрабіць душа, не маючы ні цела, ні сілы, Ігнат Палэцкі адказвае:

„Ты, брацішку, ні праў. Душа не мае цела, але мае сілу. Што яна можэ зрабіці? Усё можэ зрабіці. Можэ чалавека збіць з дарогі і завесці ў карчы або ў балото. Можэ падбіць на які-лень грэх. Можэ жывому адабраць усяку ахвоту да жыцця. А можэ і памагчы ў рабоце, можэ адагнаць ад чалавека ўсенькі смуток, ляноту, ахвоту рабіць злое, ненавісць, злосць.

Ты ведаеш што? Як памер мой бацько, то я, пасучы жывіну, замеціў, што мае каровы ні ідут у шкоду. От так, падыдут да жыта або да картофляў і возьмут самы і завернуцца, хоць выган быў голы, як бубен. А чом, думаеш, так было? Гэто татава душа іх у шкоду ні пускала. Значыт, і жывіною душы могут апекавацца. От, бачыш, што душа зрабіці можэ, хоць і цела ні мае. Гэто табе ні сказкі, але праўда настаяшча, ей Богу!"

Большасць жыхароў усходняй Беласточчыны лічыць, што вандроўка душы заканчваецца на саракавым дні пасля смерці чалавека, калі адбываецца ў царкве набажэнства, прысвечанае памёршаму.

Вяртаючыся да актыўнасці душ, трэба сказаць, што амаль у кожнай вёсцы жыхары прыводзяць „факты", якія сведчаць аб разнародных, найчасцей клапатлівых для жывых, дзеяннях душы.

А. Баршчэўскі

(Працяг са стар. 7)

Пра адзін з эпізодаў гэтай барацьбы чытаем у той жа „Хронікі" наступнае: „Любарт Гедымінавіч, брат Альгердаў, князь валынскі і луцкі, не дбаючы пра пераміp'е, якое Казімір, кароль польскі, з Літвою на нейкі час заключыў, сабраўшы казакаў літоўскіх і валынскіх, прыйшоў пад замак галіцкі. Замак і горад узяў, мяшчан і купцоў, якія на кірмаш з'ехаліся, многа перабіў і спаліў горад, які ўжо належаў да Польшчы. Таксама і з валасцяў галіцкіх здабычы набраўшы, вярнуўся дадому. Потым зноў, сабраўшы войска вялікае, уварваўся ў Польшчу пад Завіхостам, дзе ўсе валасці, фальваркі, мястэчкі і сёлы мячом і агнём зваяваў і з вялікім здабыткам вярнуўся дамоў".

Нельга не адзначыць, што ў ліку тых „казакаў літоўскіх", якія зваявалі Галіч, былі таксама вoі з Берасцейскай, Драгічынскай, Гарадзенскай і іншых земляў, што належалі Кейстуту, вернаму саюзніку Любарта.

У той час, калі браты расшыралі ўладанні Вялікага княства на поўнач, усход і поўдзень, Кейстут узяўся ахоўваць яго з захаду, ад напору крыжакаў і іхніх саюзнікаў. Асабліва пасля таго, як 23 ліпеня 1343 г. кароль польскі Казімір Вялікі заключыў мірнае пагадненне з крыжакамі, якое пратрывала амаль 40 гадоў. У яго выніку крыжакі мелі толькі адну мэту сваіх нашэсцяў — Вялікае княства. Штогод, а то і па некалькі разоў у год даводзілася Кейстуту адбіваць варожыя атакі. Але і ён не заставаўся ў даўгу і, уварваўшыся ў крыжацкія ўладанні, рассяваў там смерць і знішчэнне. Звесткамі пра расправы Кейстута і Альгерда над крыжакамі запоўнены запісы крыжацкіх храністаў Генрыха Латышскага, Пятра Дысбурга і іншых. Вось хоць бы ў тым жа 1343 годзе Кейстут з Альгердам, помсцячы, зваявалі Лівонію (Інфлянты), пры тым забівалі ўсіх мужчын, а ў палон бралі толькі жанчын і дзяцей. Праз два гады іхнія палкі пранесліся па Прусіі, палячы сёлы і мястэчкі ды згортваючы багацці і палоннікаў.

Пакручастая, расцягнутая на больш за 600 кіламетраў, мяжа Вялікага княства з Ордэнам стала самай крыважэрнай граніцай у тагачаснай Еўропе. Па закліку крыжакаў на дапамогу ім сцякаліся з усіх заходнееўрапейскіх краін, асабліва з Нямеччыны, тысячы і тысячы ўзброеных па зубы рыцараў. З сабой прывозілі навейшую і найлепшую зброю і сцягвалі найвыдатнейшых спецыялістаў па ваеннай справе. Яны кіраваліся сюды не дзеля пашырэння заходняга хрысціянства сярод язычнікаў і праваслаўных „схізматыкаў", а для здабыцця новых уладанняў крыжацкай дзяржаве. Нападаючы на жмудскія, літоўскія і беларускія сёлы і гарады, з аднолькавай зацятасцю бралі ў палон ці забівалі нехрысціян, як і хрысціян, рабавалі і знішчалі язычаскія храмы і хрысціянскія цэрквы.

І ўсю гэтую раз'юшаную навалу здолеў паўстрымаць Кейстут. Якім цудам?

Мікола Гайдук

Лядовыя збудаванні

Нарвежац Э. Хусебю атрымаў патэнт на выраб буйных плывучых і стацыянарных канструкцый з лёду. Гэта могуць быць нафтавыя платформы, пасадачныя пляцоўкі для верталётаў, марскія прычалы і г.д.

Плывучыя канструкцыі маюць у сваёй аснове воданепранікальнае ядро з двума канцэнтрычнымі кольцамі. Пры дапамозе халадзільных установак на беразе атрымліваюць вялікую колькасць лёду ў форме кубікаў або камякоў, якія затым падаюцца да ядра, палітага вадой з пяском ці апілкамі. Пад уздзеяннем ахаладжальных труб ствараецца маналітная лядовая канструкцыя, якая затым укрываецца цеплаізаляцыйным матэрыялам.

УСЁ З БУЛЬБЫ

(на 4 порцыі)

Бульбяныя фрыкадэлькі з мясам

Зварыце і стаўчыце 10 бульбін, дабаўце 3/4 шклянкі мукі ці крухмалу, 1-2 яйкі і добра перамяшайце. З атрыманага цеста скачайце шарыкі (фрыкадэлькі), начыніце іх фаршам: 300 г. варанага мяса прапусціце праз мясарубку, падсмажце дробнанарэзаную цыбулю з адной сталовай лыжкай сметанковага масла, дабаўце перац, соль і перамяшайце.

Фрыкадэлькі варыце ў падсоленай вадзе, затым адкіньце на друшляк, каб сцякла вада. Гатовыя фрыкадэлькі можна паліць сметанковым маслам, памідорным ці смятанным соусам.

Драні́кі

Абярыце, памыйце і натрыце на дробнай тарцы 13 бульбін. У атрыманую масу дабаўце соль, 2 гарбатнія лыжкі мукі, усё перамяшайце і смажце, як аладкі, у алеі. Гатовыя дранікі ешце са смятанай ці малаком.

СОННІК

75

Насякомых бачыць — страты; кусаюцца — цябе ашукае сябар.

Натарыус — пацяшальныя звесткі.

Натоўп — вялікі выйгрыш; быць у ім — сваркі, перашкоды.

Нафта — шчасце, цікавае знаёмства.

Нахабнасць — траўр, жалоба.

Націраць — смерць у сям'і.

Начальнік, шэф — гонар, прызнанне; быць ім — невялікія клопаты.

Начальнік гміны, старшыня сельсавета — з-за няўважлівасці ў цябе будуць ворагі.

Начны сторож — бачыць яго — перапужаешся процпажарнай трывогай, сірэнай; чуваць яго — возьмешся за непрыемную працу; гаварыць з ім — цябе абкрадуць.

Нашыйнік — шчасце і пашана.

Неба яснае — радасць і шчасце; хмурнае — смутак і клопаты; у полымі, агні — вялікая радасць; усыпанае зоркамі — вялікая спадчына; цёмнае — небяспека; небасхіл (гарызонт) чысты — шчасце ў сям'і, у сужыцці з іншымі.

Негр — надарэмна пра нешта клапоцішся; размаўляць з ім — замнога спадзяешся.

Недарэчнасці гаварыць — напамінанне.

Недахоп адчуваць — надзея на лепшую будучыню.

Незабудка (кветка) — верны прыяцель.

Незнаёмы — пазнаёмішся з цікавымі людзьмі.

Нелегальнае дзіця — табе надакучаць абгаворамі.

Немаўля — сямейнае шчасце.

Немач — удачныя намеры; раптоўна напала на цябе — шчаслівае здарэнне.

Неміласэрны — перамяні свае паводзіны.

Непагадзь, слата — усё будзе добра.

Зорка

Старонка для дзяцей

У цудоўных васількових фартушках калектыў з Кляшчэляў. Здымак зроблены пасля выступлення. На заднім плане настаўніца Яўгенія Такаюк, арганізатар і кіраўнік калектыву.

Ачараванне

Сёння прадстаўляем адну групу лаўрэатаў Першых узнагарод у Конкурсе „Беларуская песня'87“ для школьнай моладзі, цэнтральны агляд якога адбыўся ў Бельску. Будзем і далей паказваць усіх лаўрэатаў гэтага багатага і высокамастацкага конкурсу.

Сапраўдным ачараваннем для гледачоў былі два вакальна-танцавальныя калектывы: з Кляшчэляў і з Гайнаўкі. Гайнаўская „Бядронкі“ працуюць пры клубе жыллёвай спулдзельні.

Калектыў з Кляшчэляў спяваў і танцаваў „Беларускую танцавальную“ і „Ульяніцу“, якая сеяла і ткала лён. Гайнаўскія „Бядронкі“ праспявалі і пратанцавалі „Купалінку“ і таксама „Беларускую танцавальную“.

(вв)

фота Я. Чэрнякевіч

Новы беларускі бард з Пашкоўшчыны Міраслаў Пракапюк. Спяваў „Беларусачку“ і „Айчыну“.

Беларускія птушкі

Мікола Чарняўскі

ЗЯЗЮЛЬКА

— Зязюлька, зязюлька,
Дзе сёння была?
Ці многа, прызнайся,
Гадкоў раздала?

— Я ў пушчы лятала,
У сад за раку,
Каго б ні сустрэла,
Вітала: ку-ку!

Сустрэўся мне ў пушчы
Вясёлы атрад
Дзяцей гаманлівых,
Дзяцей-акцябрат.

Іх слухала песні
І ў шатах густых
Гадоў адлічыла ім —
Хопіць на ўсіх!

А ў садзе хлапчук мяне
Быццам чакаў:
Як сонечны зайчык,
Між дрэў ён скакаў.

Убачыць стараўся
Мяне на суку:
„Зязюлька, зязюлька,
Скажы мне: ку-ку!

Я дзесяць гадкоў
Накувала яму:
Чаму гэтак скупа,
Так мала чаму?

Бо знаю Алеся,
Бо чула яго:
Лічыць да дзесятка
Умее ўсяго.

Няхай падрасце —
Зноў у сад прылячу,
І сотню,
І болей
Гадоў адлічу!

Малы здольны саліст з Райска Артур Паўлік спяваў „Касцёр“ і „Вы шуміце“. Як бачыце, ён з ног да галавы ў беларускім уборы.

Гайнаўскі калектыў „Бядронкі“. Яго арганізатарам і кіраўніком з'яўляецца настаўніца Ірына Лукашук.

БЕЛАРУСКІЯ ШКОЛЬНЫЯ ТЭАТРЫ

У ПАШКОЎШЧЫНЕ

Беларускі школьны тэатр у Пашкоўшчыне працуе 6 гадоў пад кіраўніцтвам Янкі Добаша. Школьныя артысты — члены Гуртка беларускай мовы. Усе дасканала валодаюць беларускай мовай. Са сваімі пастаноўкамі выступаюць на школьнай сцэне і ездзяць па вёсках. Ставяць п'есы, звязаныя з жыццём вёскі. Рэпертуар падбіраюць самі члены Гуртка беларускай мовы. Спектаклі на вёсках часта даюць разам з арлянскім хорам. І выходзяць тады багатыя беларускія вечары. Так выступалі ў Крывяцічах, Рудутах, Шарнях, Вульцы Выганоўскай. У планах наступныя паездкі.

П'есу Сакрата Яновіча „Старыя", якую Пашкоўшчына прадставіла на цэнтральным аглядзе беларускіх школьных тэатраў у Бельску у красавіку, паставілі вучні VII і VIII класаў.

(вв)

фота В. Кандрацюка.

Сямейны здымак калектыву, які паставіў „Старыя". Злева: Аліна Кулік, Юрка Кулік, Барбара Стасюк, Міраслаў Пракапюк, Пётр Кулік, Мар'я Куптэль. Прыселі — дырэктар школы і настаўнік беларускай мовы — Ян Добаш з сынам Адамам.

Кадр з п'есы „Старыя" — дачка прывозіць да бацькоў у вёску гарадскога кавалера.

ДЗЯКУЕМ ПІСЬМЕННІКАМ

У час пабыўкі ў Мінску „Зорка" пазнаёмілася з многімі беларускімі пісьменнікамі. У Мінску ведаюць нашу газету і чытаюць яе. Ды і нашы чытачы добра ведаюць многіх беларускіх пісьменнікаў па іх кніжках, творах у „Васёлцы" і „Зорцы".

Асабіста кніжкі для „Зоркі" падарылі:

Уладзімір Ліпскі — „Лаўрэнавы прыгоды", „Крутыя вёрсты", зборнік артыкулаў „Беларуская дзіцячая кніга".

Ніл Гілевіч — „Калі рана ўстанеш", „Родныя дзеці" і двухтомнік вершаў.

Васіль Хомчанка — „Бацькава шабля" і „Я ўжо вялікі".

Казімір Камейша — „Галоўная вярста".

Мікола Маляўка — „Салодкі лядзяш".

Павел Місько — „Эрпіды на планеце Зямля".

Украінскі пісьменнік Васіль Маруга — „Прыгоды на гародзе" і „Водблеск імгнення".

Рускі пісьменнік з Ленінграда Генадзь Чаркашын — „Клянуся зямлёй і сонцам".

Рэдакцыя „Вясёлкі" падарыла „Зорцы: кніжку „Вясёлка" — падборку з часопіса за апошнія пяць год, кніжку Янкі Брыля „Жыў-быў вожык". Пятра Сушко — „Чмялёва гушкалка". Станіслава Шушкевіча — „Eдзе страшная яга". Уладзіміра Юрэвіча — „Нястрашны страх". Алеся Пальчэўскага „Аднавокі сом". Паўла Ткачова „У ліпені 1917 года". Ніны Галіноўскай — „Незвычайны карагод". Ядвігі Бяганскай — „Над ракою Шушай". Віталя Вольскага — „За месяцам месяц". Барыса Сачанкі — „Кошык малін". Валіля Віткі — „Трудная дружба". Аляксандра Міронава — „Дзед Маўр". Вячаслава Марозава — „Малы, ды ўдалы".

Сардэчна дзякуем. „Зорка" будзе ўдзячна, калі і ў далейшым пісьменнікі будуць памятаць пра сваіх чытачоў на Беласточчыне.

(яч)

Адгадкі з № 22

1. Карова. 2. Карова. 3. Конь. 4. Капыты ў каня. 5. Конь. 6. Авечка. 7. Каза. 8. Свіння. 9. Сабака.

Іван Муравейка

РАСЦВІЛІ САДЫ

Сёння свята на зямлі:
Скрозь сады ўсе расцвілі.

Ад іх квецені ад белай
Усё вакол памаладзела.

Я па вуліцы іду
І таксама ўвесь цвіту.

Паглядзі мне ў вочы ты:
У вачах маіх — сады.

Ніна Галіноўская

ДЗЕ НАЧУЕ ДЗЕНЬ

Раскажы мне, светлы дзень,
Ноччу ты бываеш дзе?
Дзе твой ложак і падушка?
Мне шапні хутчэй на вушка.
Расказаць не хочаш, дзень.
Ты такі маўчун, як цень.
Здагадаўся я і сам:
Спіш ты з сонейкам вунь там,
За рачулкай і за ўзгоркам.
Вось і ўся наша гаворка.

ПАЗНАЁМІМСЯ

* * *

СССР, 346513, Ростовская обл., г. Шахты, Краснознамённая, 17, Ирхину Андрею. 4 клас.

* * *

СССР, 347600, Ростовская обл., г. Сальск-4, ул. Крамского, 5. Шаблий Светлане. 15 год.

* * *

СССР, 346500, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Советская, 45а. Поповой Ане. 7 клас.

* * *

СССР, Ростовская обл., г. Шахты, пос. Майский, ул. Ленина, 13-34. Таня. 5 клас.

* * *

СССР, 346529, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Юный Спартак. 61. Гольцевой Ане. 7 клас.

* * *

СССР, 163019, г. Архангельск, ул. Приморская, 35. Ирине Верещагиной. 5 клас.

* * *

СССР, 150031, г. Ярославль, ул. Автозаводская, 101, кв. 77. Назаровой Лене. 5 клас.

* * *

СССР, 344020, г. Ростов-на-Дону, II пос. Орджоникидзе, ул. Грисенко, 21/1, кв. 28. Буклову Владимиру. 6 клас.

Алесь Якімовіч

Мы грэблі сена і спявалі на ўвесь луг.

Раптам бачу — ідзе бабка, а за ёю... мама! Як убачыў я маму, дык і кінуўся адразу да яе з крыкам. Ведама, цэлы месяц не бачыў і, прызнацца, крыху сумаваў без яе.

Мама абняла мяне, а потым заківала галавою, пазіраючы на мае босыя, чорныя ад загару ногі. Бабка стаіць як вінаватая.

— Мой ты сынок, — кажа маці, ледзь не плачучы, — я не пазнаю цябе...

І пачала, і пачала бедаваць.

— Ды кінь ты, — суцяшае яе бабка, — ён жа ў цябе зусім здаровы хлопец. За месяц я не чула, каб кашлянуў калі, і не бачыла, каб міскі не спаражніў. Не бачыш хіба, як ён папраівіўся.

Маці тут жа хацела мяне забраць з сенажаці, але я заўпарціўся.

— Скончым работу, тады і пойдзем.

— Якую яшчэ работу? І навошта ты гэтыя граблі ўзяў?

— А сена валкаваць — гэта не работа, скажаш? Мне за яе брыгадзір працадзень запіша.

Тут маці за галаву хапілася:

— Дык ты на работу ходзіш?

— У мяне ўжо дванаць працадзён, мама, — кажу я. — Я іх бабцы пакіну, а ёй калгас заплаціць.

Гэта, відаць, было для яе так нечаканым, што яна нават засмяялася.

— Які ты ў мяне, — кажа, — руплівы стаў і гаспадарлівы! Ну, добра, калі так. Давай памагу табе працадзень для бабкі зарабіць.

— Я цябе, калі хочаш, навучу валкаваць сена, — прапанаваў я маме сваю паслугу.

Яна зноў засмяялася:

— На гэтай сенажаці я валкавала сена яшчэ ў той час, калі была такой як ты.

Так і не ўдалося мне навучыць маму валкаваць. Мы знайшлі лішнія грэблі, і мая мама так спрытна пачала грэбсці, што мы адразу ззаду пааставаліся.

Назаўтра мама таксама пайшла з намі на сенажаць і брыгадзір у маю кніжку запісаў яе працадзень. І так пайшло дзень за днём.

Мы і не апамяталіся, як мінуў мамін адпачынак. Маме трэба было ехаць назад, і яна рашыла забраць мяне. Мне вельмі хацелася застацца на вёсцы да самых заняткаў. Але — вы ж ведаеце маю маму: яна думае, што без яе я і прастуджуся, і змарнею, і невядома што са мною станецца.

Прыйшлося мне накіроўвацца ў вымушанае падарожжа, толькі цяпер ужо з вёскі ў горад.

Яшчэ я хачу сказаць пра васількі і Мішку. Калі настаўніца пачала ў мяне пытаць па прыродазнаўству, дык я ёй адказаў і пра тое, чаго нават не было ў падручніку, але што я добра вывучыў у полі, у лесе, на рэчцы і на сенажаці. І яна мне цяпер паставіла вялікую пяцёрку.

А з Мішкам было вось што. Мы з ім нядаўна паспрачаліся, хто дужэйшы. Ён кажа: „Я!" А я кажу: „Я!" Тады, каб вырашыць спрэчку, мы схапіліся з ім на крыжыкі і я... пакацію яго. Праз гэта ведаюць усе на нашым двары і нават мая мама. Цяпер яна не ставіць мне ў прыклад Мішку і нешта маўчыць аб маім слабым здароўі.

А засушаны васілёк я хаваю як памяць аб леце ў вёсцы.

Адрас рэдакцыі „Зорка" 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1

Piątek 5 VI — 8.10 Przysp. obronne kl. VIII — I lic. 9.00 Wokół nas kl. II—III. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany. „Porucznik diabła" (1). 11.50 Magazyn Domatora. 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR — s. II Prod. rośl. 15.05 Patrol. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit. 16.50 Piątk z Pankracym. 17.15 Teleexpress. 17.30 Transm. uroczystego koncertu z okazji Święta Ludowego. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Porucznik diabła" (1) — film fab. pr. wł.-franc.-ang. 21.45 Kontakty. 22.15 Studio Sport. 22.40 DT. 23.05 Studio Sport.

Sobota 6 VI — 7.25 TTR — s. IV Mech. rol. 7.55 TTR — s. IV Hod. zwierz. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops. 10.30 DT. 10.40 Bariery (1). 11.40 Stare, nowe, najnowsze. 12.30 Bariery (2). 13.30 Azymut. 14.00 Bariery (3). 14.40 Na krawędzi słowa. 15.00 Antologia dramatu powszechnego: Eduardo de Filippo — „Filomena Marturano". 16.00 Plebiscyt piosenki — Od Opola do Opola. 17.05 Los. D. Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 Reportaż z przeszłości. 17.50 Magnes. 18.00 Pr. okoliczn. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Porucznik diabła" (2) — film wł.-franc.-ang. 21.45 Od Opola do Opola — rozwiąz. plebiscytu. 22.00 Mistrzostwa Europy w boksie — finał. 23.00 DT. 24.00 Kino nocne: „Kumple z wojska" — film franc.-wł.

Niedziela 7 VI — 7.15 Pr. dnia. 7.20 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 „W pustyni i w puszczy" — pol. film fab. (1). 10.30 DT. 10.40 Siedem anten. 11.15 TV Koncert Życzeń. 12.00 Transm. z centralnych obchodów Święta Ludowego. 14.25 Nie przesadza się starych drzew — pr. rozr. 15.00 Teatr Młodego Widza: William Butler Yeats — „Hrabianka Cathleen". 16.10 Zapomniane cuda — pr. dok. 16.40 Pr. poetycki. 17.15 Teleexpress. 17.30 Antena. 18.00 Studio Sport. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Ostatnie dni Pompejów" — serial włoski. 21.05 Pegaz. 21.45 Klub Międzynarodowy. 22.15 Loża. 22.25 Sportowa niedziela. 23.00 DT.

Poniedziałek 8 VI — 10.40 Transmisja powitania papieża Jana Pawła II w Warszawie. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Hist. 15.35 Pr. dnia i DT. 15.40 Transm. ze spotkania na Zamku Królewskim w Warszawie przewodniczącego Rady Państwa z papieżem Janem Pawłem II. 17.40 Teleexpress. 17.55 Laboratorium. 18.15 Transm. Mszy Świętej na otwarcie Kongresu Eucharystycznego. 20.45 Dziennik. 21.45 Teatr TV: Wiktor Hugo — „Człowiek śmiechu". 22.50 DT.

Wtorek 9 VI — 9.00 Majdanek — cmentarzysko Europy — film dok. 9.30 Papież Jan Paweł II na Majdanku. 10.00 Domator. 10.05 Domowe przedszkole. 10.30 DT. 10.40 Film dla II zmiany: „Zamach stanu" (5). 11.20 Poradnik Domatora. 11.45 „Lot kondora" — ang. serial przyr. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV Upr. rośl. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Akademia Muzyczna. 16.50 Cojak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Rzemieślnicy. 17.50 Gazeta rolnicza 18.15 TV Informator Wydawniczy. 18.30 Klinika zdrowego człowieka. 18.50 Dobranoc. 19.00 Spory. 19.30 Dziennik. 20.00 „Zamach stanu" (odc. 5 — ost.). 21.05 Konfer. prasowa rzecznika rządu. 21.20 Tel. film dok. 21.50 Polityka, politycy. 22.00 Festiwal wokalistów jazzowych — Zamość '86. 22.40 DT.

Sroda 10 VI — 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Wyspa srebrnych czapli". 11.25 Magazyn wspomnień. 12.00 Biol. z higieną kl. VII. 13.30 TTR — s. II Fiz. 14.00 TTR — s. II Biol. 15.40 Nurt. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 16.25 Krąg. 16.50 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.35 Archiwum XX wieku. 17.55 Jan Salomon — czyli portret portretu. 18.50 Dobranoc. 19.00 Pr. publ. 19.30 Dziennik. 20.00 „Wyspa srebrnych czapli" — film czech. 21.15 Pr. publ. 21.55 Tel. lista przebojów muzyki poważnej. 22.20 „Człowiek na łódce" — film dok. 22.40 DT. 23.00 Wyniki Totalizatora.

Czwartek 11 VI — 9.00 Praca—technika kl. I. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.19 Film dla II zmiany: „Kaz" (1). 11.00 Transm. Mszy Świętej ze Szczecina. 13.30 TTR — s. IV Mech. rol. 14.00 TTR — s. IV Hod. zwierz. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Adres Polska. 16.50 „Szerszenie w ulu" (5) — serial CSRS. 17.15 Teleexpress. 17.30 PZU informuje. 17.35 Frontowy fotoreporter — wojsk. pr. hist. 18.00 Encyklopedia kultury polskiej. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Czym żyje świat? — „Żyć z AIDS". 19.30 Dziennik. 20.00 „Kaz" (1) — serial USA. 20.45 Tygodnik gospodarczy. 21.15. Jan Kiepura. 22.05 Tel. film dok. 22.40 DT.

Bielsk Podl. Czułe słówka — USA 8—9. F/X — USA 12—14.

Czeremcha Czy pasujemy do siebie, kochanie — czes. 10. W te dni przedwiosenne — pol. 13—14.

Czyże Wybory w VII „C" — NRD, Wyjście awaryjne — pol. 10—14.

Hajnówka Jak poeci tracą złudzenia — czes. 8—9. Kronika wypadków miłosnych — pol. 10—14.

Michałowo Gremliny rozrabiają — USA 9—11. Protector — USA 12—14.

Mielnik Uwierzcie mi — węg. 10—11. Tysiąc miliardów dolarów — fr. 13—14.

Milejczyce Nad Niemnem — pol. Pensja pani Gatter — pol. 10—14.

Nurzec — Dziewczyna i chłopak — pol. 10. Ostrze na ostrze — pol. 11—12.

Orla Brylanty pani Zuzy — pol. 10—14.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
нядзеля	7	25	**Зялёныя святы**	**Тройца, Пяцідзесятніца**	4.17-20.53	3.38-21.27
панядзелак	8	26	Максіма, Медарда	*Святадухаў дзень*	4.16-20.54	4.11-22.27
аўторак	9	27	Пелагеі, Феліцыяна	Феадоры, Ферапонта	4.16-20.55	4.56-22.16
серада	10	28	Багуміла, Малгажаты	Мікіты, Ігнація	4.15-20.56	5.55-23.52
чацвер	11	29	Барнабы, Фелікса	Феадосіі, Аляксандра	4.15-20.57	7.04-0.18
пятніца	12	30	Яна, Ануфра	Рамана, Якава	4.14-20.57	8.19-0.37
субота	13	31	Антонія, Люцыяна	Ерма, Ермія, Дода	4.14-20.58	9.37-0.52

ГАДАВІНЫ

175 год таму назад

12.6.1812 г. войскі Напалеона рушылі супраць Расіі і адразу напаткалі на Беларусі супраціўленне мясцовага насельніцтва.

50 год таму назад

13.6.1937 г. нар. беларускі графік Уладзімір Самачэрнаў, найбольш вядомыя работы — цыкл „Сказ пра зямлю палескую" (1970).

45 год таму назад

10.6.1942 г. нар. першы беларускі касманаўт Пётр Клімук, двойчы Герой Савецкага Саюза, першы палёт у космас 18-26.12. 1973 г., другі — 27.6.-5.7.1978 г. з першым польскім касманаўтам Міраславам Гермашэўскім.

ПАМЯЦЬ АБ ВАЙНЕ

У Дзень Перамогі адбыўся ў Дубічах Царкоўных веласіпедны рэйд вучнёўскай моладзі. Дзяўчаткі і хлопчыкі наведалі мясціны, звязаныя з памяццю пра апошнюю вайну. Група пяцідзесяці ўдзельнікаў рэйду выехала ад помніка загінуўшым воінам Чырвонай Арміі ў Дубічах Царкоўных і накіравалася па маршруту Карыціск, Істок, Вітава, Доўгі Брод і Нікіфароўшчына. Рэйд закончыўся ў Старыне, ля помніка Герою Савецкага Саюза, старшаму лейтэнанту Дзмітрыю Маскаленку.

Падчас рэйду былі ўскладзены вязанкі кветак на магілах загінуўшых савецкіх салдат і барацьбітоў за народную ўладу ў пасляваенную пару. Пасля чаго каля вялікага вогнішча адбылася сустрэча з пагранічнікамі.

Назаўтра, 10 мая, адбыўся ў Дубічах Царкоўных урачысты мітынг, у час якога ўдзельнікі рэйду ўсклалі вязанкі кветак ля помніка воінам Чырвонай Арміі ў Дубічах Царкоўных. Зачынаны быў зварот жыхароў тутэйшай гміны ў абарону міру.

Ян Харытанюк

НЕ ХОЦІЦЬ ЖЫЦЦЯ

Кожны, хто захоча пакарыстацца рамонтнымі паслугамі вядомага ў Беластоку Зэтбэзму і яго рамонтнага прадпрыемства, няхай спачатку добра задумаецца над тым, ці стане яму жыцця прычакаць канца рамонту. Яшчэ ў 1985 годзе беластоцкі „Кур'ер падляскі" пісаў пра рамонт будынка Галоўнага праўлення нашага Таварыства, называючы гэты рамонт па-шамнанску п'яным.... І вось цяпер будзе хутка другая гадавіна славутага рамонту, якому, як гаворыцца, і канца не відаць. Можна не абы-як злзівіцца, як гэта столькі часу прамарнавалі, за які, пры галаве ды розуме, будынак вялікі паставіць можна было б! І адкуль толькі сродкі бяруцца на такое марнатраўства і хто гэта плоціць за сон на рабоце?! Гэта ж ардынарнае выманьванне грошай!

Кастусь Сідаровіч

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў

702. Сельскагаспадарчы каапператыў у Каладзежы — 5000 зл.
703. Рабочы выдавецкі каапператыў „Прэса-Кніга-Рух" у Беластоку — 20000 зл.
704. Салэцкая рада ў Дэнісках — 20000 зл.
705. Беластоцкае прадпрыемства абароту тэкстыльнай і скуранай сыравінай у Беластоку — 10000 зл.
706. Раённае меліярацыйнае прадпрыемства ў Бельску-Падляшскім — 10000 зл.
707. Ваяводскае прадпрыемства цеплавой энергетыкі ў Беластоку — 20200 зл.
708. Сяргей Ціханюк (Нараўка) — 300 зл.

Дзякуем!

Павядамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Spoleczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego. 17-200 Hajnówka. ul Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Беларускі дзень у Сямяцічах ● Далёка ад дому ● Інжынеры, ад якіх сорам ● Morze як Мора ● Палескі буквар ● Алесь Барскі аб бегах ● Глум над галадоўскай культурай ● Парнасік ● Сябрына ● Крывавая прысяга ● Цана залётаў жанатага ● Беларусікі ● З суда ● Беларускі фальклор ● Соннік ● „Зорка" ● Што-дзе-калі ● Гумар

Ніва

АДРАС РЭДАКЦЫІ

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ала Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 156 zł, półr. 312 zł, rocznej 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 23, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, półrocze roku następnego oraz cały rok następny
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 831/87 r. Nakład 4.600 egz. W-9.

З суседскага агародчыка

У МЯНЕ ЗАЗВАНІЎ ТЭЛЕФОН...

— Я слухаю.
— Зіна?
— Не, гэта Канстанцін Іванавіч.
— Паклічце, калі ласка, Зіну.
— На жаль, Зіны тут няма.
— Яна што, выйшла?
— Тут наогул Зіна не жыве.
— А дзе яна жыве?
— Не ўяўляю.

— Яна ж мне дала гэты нумар тэлефона... Што ж мне рабіць? Я ўзяў білеты на французскую камедыю.

— Ну што ж, — сказаў я падумаўшы. — Каб білеты не прапалі, я магу схадзіць на вашу камедыю.

На тым канцы провада памаўчалі, потым сказалі з сумам:

— Зіна абяцала пазнаёміць мяне са сваёй маці.

— Ну, гэта ўжо зусім проста, — абрадаваў я яго. — Пасля кіно пойдзем да нас, і я пазнаёмлю вас са сваёй маці. Я думаю, вы ёй спадабаецеся. Давайце зробім так. Вы цяпер прыязджаеце да нас, я вас знаёмлю з мамай, вы гутарыце з ёю, п'еце чай з малінавым варэннем, а мы з жонкай ідзём на гэты французскі фільм.

— З якой жонкай? А я?

— Я ж сказаў, вы з маці п'еце чай, а мы з жонкай, з маёй, канешне...

— А Зіна?

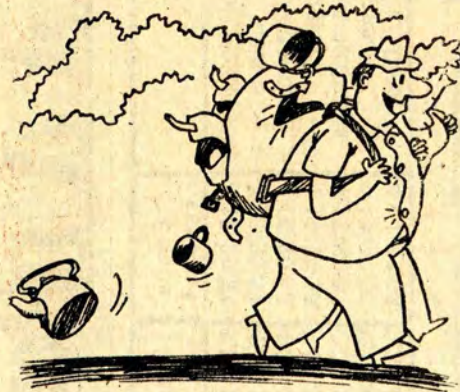
— Пры чым тут Зіна? Вы ж мне тольні што абяцалі білеты. Непрыгожа ад сваіх слоў адмаўляцца! Звоняць, толькі турбуюць...

На тым баку маўчалі. Нарэшце сумны голас сказаў:

— А дзе вы жывеце?

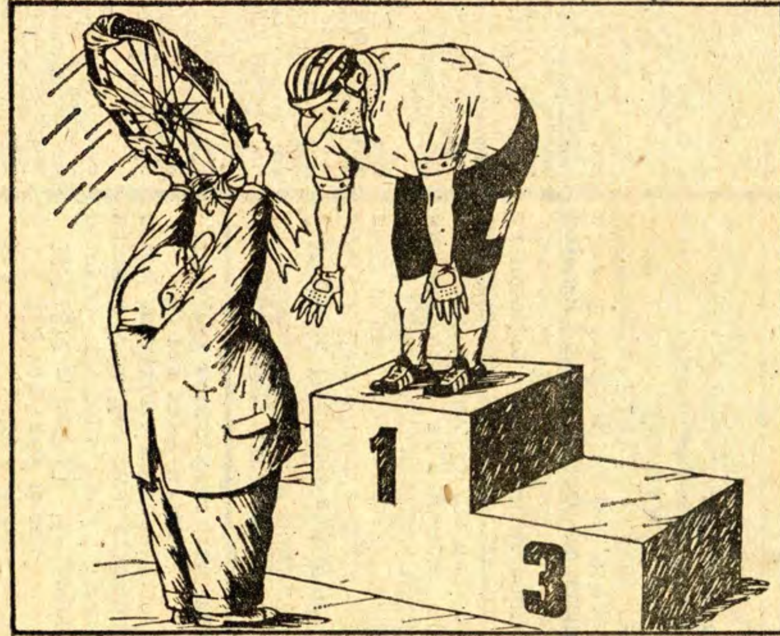
Я назваў адрас...

А. Аляксейчык

— Маня, я ўжо адчуваю, як трачу ў вазе.

ПАТУРБАВАЛА

Дзядзька Іван гуляе з суседам у шашкі. Падыходзіць да яго жонка, просіць:

— Вазьмі, Іван, вядро ды прынясі вады.

— Дзе ты тую ваду дзяваеш?! — абурыўся муж. — Я ж табе толькі пазаўчора прынесіў.

РАЗУМНЫ

Сядзяць на кладцы два задрыпанцы і абодва падпітыя. Раптам у аднаго з кішэні выпала залатоўка ў рэчку. Той пасля гэтага ўсе грошы, якія меў, шпурнуў у ваду.

— Што ты, Пятро, робіш? — крыкнуў сябар.

— А што я, дурны, — адказаў той, — дзеля адной залатоўкі ў рэчку скакаць.

НАШЫ ДЗЕЦІ

— Колькі я табе гавару, каб ты свой абутак прывыкаў чысціць? Сланоў і тых у цырку дрэсіруюць...

Сын разважліва пярэчыць:

— Дык у сланоў жа абутку няма!

Made in Zadrypanka

Універсальны венік.

Сумленне праспаў, а самому цяпер не спіцца.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Радавы Калацян, на што трэба звяртаць асноўную ўвагу ў час чысткі зброі?

— На нумар, таварыш сяржант!

— Чаму?

— Каб выпадкова не пачысціць чужую.

*

— Гэты сабака каштуе 100 крон? А можа б вы згадзіліся б на палавіну?

— На жаль, сабака прадаецца толькі цалкам.

*

У горным сяле ў Андах амерыканскі турыст спыніў машыну і пытаецца ў мясцовага жыхара:

— Дзе тут можна дастаць запасныя часткі да гэтага аўтамабіля?

— Тут, за сялом, ёсць круты паварот налева, дык на тысячу метраў ніжэй знойдзеце ўсё, што вам патрэбна...

ХУТКА ВЕРНЕЦЦА

— Ганна, твой мужык дома?

— Не, яго на работу выклікалі. Там нейкае замыканне. Але ён, напэўна, хутка вернецца, бо казалі, што кароткае...

НЕ ПАСПЕЎ

Гаспадар: — Пасвяціць вам на лесвіцы?

Госць: — Дзякуй, не трэба. Я ўжо ляжу ўнізе.

З „Весніка Задрыпоніі"

СПАРТЫЎНАЯ ХРОНІКА

Разыграна першынство электрафабрыкі па футболу. Каманда-пераможца атрымала назву „Электрасіла". Каманда, якая заняла апошняе месца, — „Электрапрайгравальнік".

БАНТОН

Калі вы захочаце ў рабочы час схадзіць у кіно, ветліва пакланіцеся таварышам па службе і скажыце: „Выбачайце, я іду ў Галоўную ўправу".

ЧАЛАВЕК ПРАЦУЕ

Прамок за сталом ён ад поту,
Калені нібы са свінца,
Яго прыцяжае работа,
Якой ён не бачыць канца.
Аднак ён на скаргі не здатны,
Працуе надзвычай выдатна.

Ён творча развіў на паперы
Інструкцыі тонкую ніць,
Што секчы належыць сякерай,
А доўбняй не секчы, а біць.
А гэта ж нялёгка, вядома,
Прыдумаць такое без стомы.

Даўно апусціўся змрок шэры,
Ды спаць не ідзе працаўнік:
Няма адпаведнай паперы,
А ён да інструкцый прывык.
Закідвае ўсіх цыркулярамі,
Не змерыць якіх і гектарамі.

Х. Апгервакс

СЛОН У ПАДНЯБЕССІ

Жыхары тайландскай сталіцы наракалі:ува Францыі ёсць Эйфелява вежа, у Рыме — Калізей, у Егіпце — піраміды, а што ж у нашым Бангкоку?.. І ламалі галаву над тым, што б такое прыдумаць арыгінальнае. Выручыў адзін мільянер, які ахвяраваў вялікую суму на стварэнне „непаўторнага сімвала" Бангкока. Ім стаў вялікі аэрастат у форме слана, які ад гэтага часу пастаянна вісіць над тайландскай сталіцай.

РЭКЛАМА СІГАРЭТ „МАЛЬБОРА"

„Калі вы хочаце дапячы вашаму суседу, купляйце сігарэты „Кэмпел". Па начах вы будзеце з надрывам кашляць, задыхацца і хрыпець так, што ваш сусед не засне ні на мінуту. Калі ў вас добрыя адносіны з суседам, купляйце сігарэты толькі нашай маркі".

Не забывай таго, хто зрабіў табе добра. Ён можа табе яшчэ не раз спатрэбіцца.